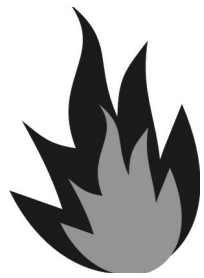

Tolışi Sədo

De Xido nomi!

Kəş-por okə, bipər-bipər çəmə Simurq,
Əhrimani im zılmoto ujon beşi!
Kəş-por okə, bipər-bipər, bə həxi boğ,
Bə Hürmüzdi Həşi rüşnə rüjon beşi!

RESPUBLİKƏ TOLİŞİ MƏDƏNİYYƏTƏ MƏRKƏZİ OROAN

№ 7 (115) 01 fevral 2011-minnə sor Qəzet 1992-minnə sorikü nəşr bedə GİYMƏTİŞ 40 kop.

YOLƏ REDAKTORİKU

Bə müəllimon, alimon iən bə co ruşonfikon(ziyalion) dı-se sıxan...

Ve hürmətinə kolleqon! Şımə çok zındəyon ki, əmə jurnalist, ya qəzetçi ne, riyaziyyat elmi alim və müəllimimon. Çəmə, i milyonə ve Tolışi xəlgə hələ ki, de 500 tirajı beşə yeganə mətbu bə "Tolışi Sədo" qəzeti redaktorə məsuliyyəti bəştə qıy pəğətə əsas

səbəb - oxonə soronədə bə milləti çand ruşonfikon sə vardedə faciəynə prosesonədə çəmə VİCDONİ SƏDO tələbi, iən rəhmətliq Nəvüzəli müəllimi vəsiyyəti nəticədə be. Əfsus bibu ki, sıvov (ğorəz) çand geyrətməndon, əməndə ve-veylə ruşonfikon im çətinə rujonədə işlə şəxsi jimoni milləti ümumi dard-səronə xəyli bəpə qətsone və hələməni çəvon ve poə iyo-əyo nyon bədən və bə Tolışi harayə Sədo hay doydənin...Həni xəbəşon ni ki, i vaxt ovien de "fü-fü" karde-karde peşomə şəhid Nəvüzəli müəllimi sə omə faciə, i ruj bə çəvonən sə omə bəzne, im əmənsizə fələk əvonien nyo bə ha kiciku bekarde və bə zolimon zülmi məruz karde bəzne. Əğəm bə nəzə bistonəmon ki, hələməni ta gədimə devronku jıqo milləti sağlām ruhədə oğtəkəson bilavasitə əçey mücahidə ruşonfikon bən və millət bəvədə bə labud marde məhkum bə ki, im ruşonfikon HƏXƏ roykə qardən, bəvədə bəşə dəbəşəmon ki, çəmə əncəx, iən əncəx iqlə romon mandə: TOKİdə nyon be ne, bə RUŞNƏ ro beşe lozime! Bənə qıləy müəllimalimi, çəmənən orzu ime ki, Tolışon SƏVODİN bıbon, işlə şəxsi, iən xəlgə HƏXİ harco müdafiə karde bıznon. Amma, əğəm çəş vinde-vinde, çəmə gədimə di-məhəllə nomon bə co zivoni pəğordinedən, nom-fəmiləyon dəqiş karde cəhd kardən, de saxtəkorə roon deputaton vijnedən və i.a. mənfurə kon kardən və əmənen - de "onsuzən işlə vitəyon bəkan!" kəlmən, bə im həxsizətion tov vardedəmon, bəvədə, lap yolə alim-professor, akademikən bıbamon, de məzlüm, ociz, bəşəvədə cahilon müqayisədə, çəmə çı fərqləmon be bəzne ki?!

Əvə ki, ey çəmə alim-müəllimon, iən co ruşonfikon, ijən başmə, bənə şımə kolleqə müraciət kardəmon: "Tolışi Sədo" - çəmə həmməyni qəzete, oyo işlə milli problemən, elmi məqalon, müsahibon, müraciəton və i.a. vacibə məsələon ico mizakirə karde bəznəmon. Bəvə karde bəznən ki, əğəm ico, de aqli, iən de səbri ko bıkəmon, i ruj bəştə həxi sohib, bə şoyə rujonən ico şəhid bəbəmon və həni hiç gıləy bədxoxi bəmə züş əvişkni.

Çəmə niyyət - "Tolışi Sədo" qəzeti bə Dınyo Demokratikə Medion cərgə bekardeye. Qəzetədə mütəmadi formədə çı dınyo ve məşhurə şəxson müsahibon bəşə, çəmə gədim, iən muasirə tarix-mədənyəti ve-veylə sırron obəben, çı dınyo ve-veylə xaricə məmləkətonədə jıə tolışon marəğinə sobəton bəməsen və i.a. "Tolışi Sədo" qəzeti internet versiyə iən oyo dərc bə həmmə materialon www.talish.org saytədən hande bəznən.

Əzizə kolleqon! Peştəpürəmon ki, i ruj "Tolışi Sədo" qəzeti de tarsi-larzi, ya de ehyiyati ne, de fəxri, de şoyvəyati bə dast pəbəğaten və qəzeti ha toja nomrə de intizari çəş bəkan...İnşallah, im nezonədə çı qəzeti müxbir poston və bəy abunə məsələonən həll karde niyyətədəmon.

Xido ıstən "Tolışi Sədo" hifz, iən zümand bıkə, inşallah!

Hilal Məmmədov

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinə

M ü r a c i ə t

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası (AMEA) 01 yanvar 2011-ci il tarixdən başlayaraq yeni doğulan uşaqların soyad sonluqları seçimləri ilə əlaqədar Nazirlər Kabineti qarşısında tövsiyə xarakterli vəsatət qaldırmış və bu sənəd mətbuatda dərc olunmuşdur. Bu vəsatətdə əvvəllər MM tərəfindən qəbul olunmuş "zadə" soyad sonluğundan imtina edilmişdir.

Eləcə də, son zamanlar soyad sonluqlarımızın yenidən dəyişdirilməsi ilə bağlı mətbuatda açıq diskussiyalar aparan türkoloq alimlər, habelə MM deputatları N. Cəfərov və S. Rüstəmxanlı Azərbaycanda tarixən rəğbət bəslənən "zadə" soyad sonluğuna qarşı birtərəfli mövqə nümayiş etdirmiş və sözü gedən soyad sonluğunun aradan götürülməsi üçün reallıqdan uzaq təkliflər vermişlər.

Azərbaycan Respublika Talış Mədəniyyət Mərkəzi MM-in deputatları N.Cəfərovun, S.Rüstəmxanlının təmsalında bir neçə millət vəkili və AMEA Rəyasət Heyətinin Terminologiya Komissiyasının respublikamızın vətəndaşlarının soyad

sonluqlarına birtərəfli yanaşmasından narahatçılıq keçirdərək bildirir ki, Azərbaycanın aborigen etnoslarından olan talışlar soyadlarını tarixən "zadə", "i" və "son" sonluqlarından istifadə etməklə yaratmışlar.

Hesab edirik ki, AMEA "zadə" soyad sonluğunu fars mənşəli sayaraq, AR Nazirlər Kabineti qarşısında qaldırdığı vəsatətdə bu sonluqdan imtina etməklə respublikamızın avtohton etnokulturalarına ögey və konyunktur münasibətini göstərmiş və milli ədalətsizliyə yol vermişdir. Təəssüf edirik ki, AMEA-nın adlar və soyadlarla bağlı müvafiq komissiyası ölkəmizin etnosivilizasiya prosesinə obyektiv tarixi təhlillə deyil, subyektiv yanaşaraq, yeni tarixi səhvə yol vermək istəmişdir. Vətəndaşlarımızın soyadlarla bağlı olan hüquqlarını bərpa etməklə məşğul olmaq istəyən bu komissiya nəzərə almamışdır ki, Avropa insan dəyərlərinə hörmətlə yanaşan Azərbaycan Respublikası 16 iyun 2000-ci il tarixdə 01 fevral 1995-ci ildə Strasburqda imzalanmış Milli azlıqların müdafiəsi haqqında Çərçivə

Sazişinə qoşulmuşdur. Qeyd edilən Çərçivə Sazişinin 11-cu maddəsində təsbit edilmişdir ki, "Tərəflər azlığa mənsub olanların öz adı, soyadı və atasının adını ana dillərində rəsmiləşdirmək hüququnu tanımağı öz öhdəsinə götürürlər".

AR Talış Mədəniyyət Mərkəzi bildirir ki, "zadə" soyad sonluğu fars deyil, sırf talış mənşəli sonluq olaraq, Azərbaycan türkcəsində "oğlundan" mənasını verdiyi üçün talışlar gələcəkdə də bu və yuxarıda sadalanan "son" və "i" soyad sonluğundan istifadə etmək istəyindədirlər. Bütün bunları nəzərə alaraq AR Talış Mədəniyyət Mərkəzi xahiş edir ki, əgər respublikamızda yenidən soyad sonluqlarının dəyişdirilməsi zərurəti yaranarsa, MM-də təsdiq olunmaq üçün AMEA-nın təklif etdiyi türk mənşəli soyad sonluqları ilə yanaşı mənə baxımından talışlar üçün məqbul və ədalətli hesab oluna bilən "zadə", "son" və "i" soyad sonluğu da təsdiq edilsin.

Respublika Talış Mədəniyyət Mərkəzi

Biz Talışlara hansı soyad sonluğu lazımdır?

həndəvərimədə fırlana bilmir.

Keçən sayımızda AMEA-nın soyad sonluqları ilə bağlı qərarını dərc etmişdik. Sən demə saxtakarlıq qanlarında olanlar buradada öz çirkin niyyətlərini gizlədə bilməyiblər: Həməni qanunun 5-ci maddəsi həməni qanundan çıxarılıb! (Deyilənə görə "5-ci maddə" orda sonradan, nəməni bir şəraitdə peyda olub ki, bu "peydabaz Şeyx Nəsrullah"ın kimliyi heç kəsə məlum deyil və həməni qanunu imzalayan şəxs, qanunu imzalayanda orda "qeybdən" peyda olan "5-ci maddəni" görməyib! Yalançının...) Əsas da o gətirilir ki, "zadə" fars soyad sonluğudur. (Axundzadə, Vahabzadə sağ olsaydılar "fars atavizdi" deyərdilər) Vallah mənim bu "akademiklərdən" başım çıxmır, adam necə öz imzasından imtina edə bilər? Bu hansı məntiqə, hansı əqidəyə sığar? Düzdü, 2005-ci ildə "Müsavat" yazarı Ay-nur Camalqızı (Quliyeva) deputat olmaq üçün "Müsavat"da yazdığı bütün yazılardan-imzasından imtina etdi, amma bu ona 5 illik

"lal deputatlıq"dan başqa bir şey vermədi və yaqın ki, o ömrünün sonuna qədər özüne, özünün məhz özüne etdiyi bu xəyanəti bağışlamayacaq. İndi bu "gülməşəkər" akademiklərdə bizə Talışlara xəyanət etdilər, bu xəyanətə görə "qazancları" nə oldu, nə qədər oldu bilmirəm, amma bir onu bilirəm ki, onları bu xəyanətə vadar edənlərin niyyətləri saf deyil, onlar 5-ci maddəni bu qərardan çıxartmaqla Azərbaycanda xaos, milli zəmində qarşıdurma yaratmaq istəyirlər! Yoxsa mənim "ov"u "zadə" ilə əvəzləməyimdə nə qəbahət var ki? Bəlkə bu "milli qəhrəmanlar" son illərdə "zadə"lərin artdığını görüb mandraja düşüblər? Bilmirəm, amma bir şeyi yaqın bilirəm-bütün Talışlar öz milli kimliklərini qorumaq istədilər! Bu gün mən öz xoşumla, mövcud qanunvericiliyin tələblərinə uyğun "Cəlilzadə Rafiq Şahrza oğlu" yazdırmağa hazıram, siz, qanunu dəyişərək buna icazə verməməz, mən, Avropa məhkəməsinə çıxsam belə, öz kimliyimdə "Şarizə Rafiq Cəlilzadə" yazdıracağam! Gəlin qaşın-

mayan yerdən qan çıxartmayın, bir-birimizin milli kimliyinə hörmətlə yanaşın, əksi nə sizə, nə də bizə başucalıq gətirməz!

Mən ümüdvarəm ki, bu məsələ Milli Məclisin müzakirəsinə çıxarılanda əksər deputatlar, xüsusən də Talış əsili deputatlar, heç olmasa bu məsələdə öz Xalqının yanında olacaqlar, olacaqlarsa onlara minnətdar olarıq, olmasalarsa-olmasınlar, demək nəyi isə itirməkdən qorxacaqlar və yaqın ki, bu "nə isə" millətlərindən irəlidir, eyb etməz, biz onları "kürsüyə görə xalqını satanlar" nominasiyası üzrə "Nəbil"(olmayıb) mükafatı ilə təltif edərək, təltif edərək ki, gələcək nəsillər "Həzi" doğan anaları "keçəl Həməzə"lər də doğa bildiklərinin şahidi olsunlar!

İndi seçim anıdır-ya biz "Həzi" olmalıyıq, yada "keçəl Həməzə"! Hər kəs seçimində müstəqildir-heç olmasa milli mənsubiyyət məsələsində saxta seçkiyə yol verməyək!

İ.S. Bu sual hər bir Talışi düşündürməlidir-Biz Talışlara hansı soyad sonluğu lazımdır?

Rafiq Cəlilov

Celilovrafiq@mail.ru

HUŞƏNG ƏMİRƏHMƏDİ İLƏ MÜSAHİBƏ

"Talış sədo" qəzeti olaraq tanınmış şəxslərlə, bu və ya başqa formada biz Talışları dünya ictimaiyyətinə, sözün əsl mənasında, yaxşı tərəfdən tanıdan, bu yolda usanmadan, yorulmadan çabalar edən Böyük Talışlar haqqında yazılar yazıb, onlardan müsahibələr alırıq. Belə Böyük Talışlardan biri də Amerika-İran Şurasının Prezidenti, ABŞ-nın Nyu Cersi Universitetinin professoru, Huşəng Əmirəhmədidir ki, ondan geniş müsahibə alıb, Oxucularımızın nəzərinə çatdırırıq.

Huşəng Əmirəhmədi Amerikanın Nyu Cersi Dövlət Universitetinin professoru, İran və Amerika xalqları arasında dialoqun və qarşılıqlı anlaşmanın inkişafına stimül verən tədqiqat və siyasət elmi mərkəzi (AİC, www.american-iranian.org) olan Amerika-İran Şurasının təsisçisi və prezidentidir. O, həm də Princeton şəhərində yerləşən beynəlxalq strateji məsləhətləşmə təşkilatı olan "Xəzər" Assosiasiyasının və Orta Şərq Tədqiqatlar Mərkəzinin rəhbəridir. H. Əmirəhmədi İran və Qədim Orta Şərq tarixindən bəhs edən 10 monoqrafiyanın və ABŞ-İran münasibətlərinə dair 16 rəsmi sənədin redaktorudur.

Avropa, Şimali Amerika, Asiya, Latin Amerikası və Afrikada keçirilən konfranslarda mütəmadi olaraq məruzələr oxuyan prof. H. Əmirəhmədinin əsərləri dünyanın müxtəlif dillərində çap olunmuşdur. O, ABŞ Təhsil Nazirliyi, Rokfeller Qardaşları Fondu, Açıq Cəmiyyət İnstitutu da daxil olmaqla bir sıra tanınmış sivil təsisatlarının və özəl fond və korporasiyaların laureatıdır. Prof. Əmirəhmədi milli və beynəlxalq televiziya proqramlarında (CNN, FOX, BBC, ABC, PBS, VOA və s. daxil olmaqla), radio və mətbuat səhifələrində mütəmadi olaraq çıxışlar edir. O, həmçinin BMT-nin inkişaf proqramı, Ağa Xan Fondu, Dünya Bankı və dünya miqyasında bir sıra dövlət, hüquq orqanları və özəl şirkətlərdə məsləhətçi kimi tanınmışdır. Prof. Əmirəhmədinin Birləşmiş Ştatlarla İran arasında dialoq, qarşılıqlı anlaşma və nisbətən isti münasibətlər yaratmaq sahəsindəki novatorluq fəaliyyəti nəinki Birləşmiş

Ştatlar və İranda, hətta digər ölkələrdə də alqışlanır.

Professor H.Əmirəhmədi 2005-ci ilin iyun ayında İranda keçirilən 9-cu prezident seçkisində prezidentliyə namizəd olmuş, amma mühafizəkar və dini Qəyyumluq Məhkəməsi tərəfindən ikili, ABŞ və İran vətəndaşlığı, həm də demokratik fikirli əqidəsinə görə seçkilərdən azad edilmişdir.

Əziz professor, "Talış Sədo" qəzetinə məmnuniyyətlə müsahibə verməyə razı olduğunuzdan, redaksiyamız və Oxucularımız adından Sizə təşəkkür edirik. İlk öncə, inşil (26-30 aprel 2009-cu il) Azərbaycan Diplomatik Akademiyasının dəvəti ilə ölkəmizə etdiyiniz rəsmi səfərdən sonra təəssüratınız necə oldu? Rəsmi nümayəndələr və həmvətənləriniz olan Talışlar sizi necə qarşıladılar?

İlk öncə, bu diqqətinizə görə mən də Sizə minnətdaram. Həqiqətən də Azərbaycanca səfərimdən zövq aldım. Talış həmkarlarım olduqca qonaqpərvər və diqqətli idilər. Mən onlarla həm Bakıda və həm də Talış bölgələrində gözəl vaxt keçirdim. Çox məmnun oldum ki, onlar öz mövcud, qədim tarixi mədəniyyətlərini qoruyub saxlayıblar. Haranı gözdimsə və haranı seyr etdimsə, özümü sanki öz evimdə hiss etdim. Bunula belə, Talışların həyatının çox gözəl görünməyinə baxmayaraq, uzun illər o qədər də inkişaf etmədiyinə şahidi oldum. Aydın olur ki, onlara qarşı diskriminasiya tətbiq edilmişdir. Bütün bunlara baxmayaraq Talışlarda böyük ruh yüksəkliyi var və yaxşı həyata böyük ümid bəsləyirlər. Əminəm ki, onlar buna mütləq nail olacaqlar!

Bakı böyük şəhərdir və inkişaf etməkdədir. Yeri gəlmişkən, onun sakinlərinə müvəffəqiyyətlər arzulayıram. Azərbaycan

can rəsmiləri ilə də görüşlərim çox gözəl keçdi. Xarici İşlər Nazirliyinin Azərbaycan Diplomatik Akademiyasında da məruzəm və danışıqlarım olduqca canlı oldu. Əlbəttə ki, mən orada bəzi Azərbaycan millətçilərinin davranışı və mənə verdikləri suallardan çox təəccübləndim. Onlarla çox mehriban və diplomatik davranırdım. Hiss etdim ki, onlar İrandakı Azərilər barədə yanlış məlumatlandırılıblar. Onların hələ daha çox tarixi faktları oxumalarına ehtiyacları var.

Siz Talış Mədəniyyət Mərkəzinin rəhbəri və "Talış Sədo" qəzetinin redaktoru mərhum Novruzəli Məmmədovun həbs olunması və müəmmalı ölümü barədə nə deyə bilərsiniz? Amerikada bunu ədalətsiz bir hərəkət kimi qiymətləndirildirmi?

Mən mərhum N.Məmmədovun kəndindəki evində oldum. Qardaşı, ailəsi, başqa qohum və dostları ilə görüşmək imkanını əldə etdiyimdən olduqca xoşhal, məmnun və razı qaldım. Bu görkəmli Talış oğlunun həbsdə olmasını biləndə ürəyimə sanki dağ çəkildi. Onun həbsdə vəfat etməsini eşidəndə isə, Talış elindəki bütün xatirələrim yadıma düşdü və bu ailə ilə görüşməyimdən daha da qürur duydum. Təəssüflər olsun ki, ABŞ dövləti bu cinayətə lazımı münasibət bildirmədi. Biznes əlaqələri başqa maraqları üstələyir. Düşünürəm ki, Azərbaycan Dövlətinin yol verdiyi hərəkət amansızdır, insan hüquqlarının pozulmasının ən dəhşətlisidir. Amma Talış diyarının Novruzəli kimi şəxsiyyətləri çoxdur! Onun arzularının davam olunacağına əminəm. Mən onun şücaəti və əzmkarlığı qarşısında baş əyir və bütün dünya Talışlarını onun adını və arzularını yaşatmasına çağırıram.

Bu yaxınlarda İranda "Taleş" jurnalının nəşrinin qadağan olunmasını eşitmişik. Onun redaktoru Şəhram Azmodə isə jurnalda etnik və milli ayrışdırıcılıq məsələləri əks etdirən məqalələr dərc etdiyinə görə azadlıqdan məhrum edilmişdir. Bu hadisəni necə qiymətləndirirsiniz?

Mən Doktor Hilal, Əli Nasir və başqa yoldaşlarla Bakıdan Talış rayonlarına getdik, oradan da Hilalla birgə İrandakı Talış ərazisinə daxil olduq. Bu mənim indiyə qədər etdiyim səfərlərin içərisində ən yaddaqalan və tarixi bir səfər idi. Bu gəzintini heç vaxt unutmayacağam. Və bu səfər ərzində biz Talış şəhərində Şəhram Əzmodə ilə də görüşdük. Necə də müdrik bir insandır o! Onunla müzakirələrimdən həqiqətən də zövq aldım. Onun əsas-sız olaraq həbsinə çox təəssüf edirəm. Fəqət mənə bildirdilər ki, guya o siyasi zəmində həbs olunmamışdır. Əldə etdiyim son məlumata görə onu altı ay müddətin-

də azadlıqdan məhrum etmişlər ki, bunun da yarısını artıq həbsdə oturmuşdur. Yəqin ki, tezliklə azad olunacaq və biz bunu birgə bayram edəcəyik...

Professor, Sizə nə üçün bu cür xoşagəlməz hadisələr baş verir? Və belə bir çətin məqamda Talışlar öz dillərini, mədəniyyətlərini necə qorusunlar və inkişaf etdirlsinlər?

Talışlar dahi xalqdır və Talış rayonları dünyanın ən gözəl və zəngin bir ərazisində yerləşir. Çoxminillik tarixə malik olan dillərinə və mədəniyyətə mənsub olan Talışlar ikiyə bölünmüş bir xalqdır. Onlara qarşı edilmiş bu tarixi haqsizlik üzləşdikləri milli ayrışdırıcılığın mühüm faktorudur. Talışların öz amalları naminə birləşərək, ərazi, dil və mədəniyyətlərinin inkişaf etdirilməsi olduqca vacibdir. Onlar həm də öz TALİŞ adının qorunub yaşatmalarına təkid etməlidirlər! Hər bir Talış həmişə öz Talışlığı ilə fəxr etməlidir! "Talış" sözü hər yerdə həyatımızı bəzəməlidir! Ancaq belə olan təqdirdə çətinlik və milli ayrışdırıcılığa baxmayaraq Talışlar mövcud olacaqlar. Talışlar həmçinin düşüncə və hərəkətlərində təmkinli və stratejiyalı olmağı öyrənməlidirlər. Talışların inkişaf etməsi üçün təhsil və yeni ide-

yalar çox əhəmiyyətlidir. Hər bir Talış yüksək təhsil almış intellekt olmalıdır, zira təhsil gələcəkdə yaşamaq və çiçəklənməyimiz üçün bir açardır.

Qəzetimiz və Saytımız barədə fikirləriniz?

Siz, Talışların tanınmasında fantastik işlər görürsünüz. Daha yaxşı və effektiv əlaqə yaratmaq üçün Talışlar bir yol tapmalıdırlar. Ola bilsin ki, qəzet və saytınızda bütün materiallar Talış, Azərbaycan, Fars və İngilis dilləri daxil olmaqla bir neçə dildə təqdim olunmalıdır. Başa düşürəm ki, bu çox baha başa gələn təklifdir, amma fondlar yaradıla bilər. Şükr Allaha ki, imkanlı və yaxşı siyasi mövqeyə malik Talışlarımız az deyil. Fərsətdən istifadə edib nisbətən yaxşı işləməliyik. Qəzet və Saytınıza, ümumiyyətlə isə hər bir Talışa möhkəm can sağlığı, sevinc və tərəqqi arzulayıram.

"Talış sədo" qəzeti

Şöyə xəbə!

İroni Rəşt şəhərində "Talış Fərhəngə Kə" bino bə

Im nezonədə İroni Rəşt şəhərində dəvərdəbə qıləy qırdəmonədə "Talış Fərhəngə Kə" təsis bə. Bı barədə məlumatı bəmə İroniku Armin Fəridi vığandəşe. Im qırdəmonədə çı İroni ve nüfuzinə nümoyəndon iştirakşon kardə. "Talış Fərhəngə Kə" məromnomə, iən nizomnomə qəbul bəku peş, çəy İdarə Heyət, iən sədr vijnə bə. Çı Qırdəmoni iştirakşon ico qərori, çı Tolışon həmməyni zivonədə əzbər bə "Hindilə Peşt" poemə müəllif, məhşur şair Fəramərz Məsrur "Talış Fərhəngə Kə" sədr vijnə bə. Ustad Fəramərz Məsruri ədəbi ofəyon həxədə doktor Fərzad Bəxtiyari,

iən Armin Fəridi məruzə kardeko peş, Rəsul Əlizadə, Nağı Mehr Puya, Amin Rəhməni, Məhəmməd Aşuri ıstə tolışə şeyronışon votəşone. Peşo Yasir Kəramzadə Azərbaycani yolə şairon -Zulfəqar Əhmədzadə, Tofiq İlham, Əli Nasir, iən co kəşon şeyron handəşe.

Fəramərz Məsrur bə qırdəmoni iştirakşon, iən çəy barədə qəpjəkəşon ıstə minnətdorəti rosnyə bəpeşt, Tolışi mədənyəti barədə sibatış kardə və ıstə şeyronış votəşe. Məclisi oxoədə Armin Fəridi iən Sohrab Zahiri deştə tolışə mahneon çı Qırdəmoni numayəndon dili xəyli şo kardəşone.

Azərbaycani Tolışi Mədənyət Mərkəzi iən "Talış Sədo" qəzeti redaksiyə heyəti nomo əmənon İroni tolışon de im şöyə xəbə münasibəti təbrik kardəmon və bə həmmə tolışon, sədə bə Fəramərz Məsruri oğoron orzu kardəmon.

"Talış Sədo" qəzeti redaksiyə

Şəhid Novruzəli Məmmədov bu yarımçıq qalmış povestini 15 saylı cəzasəkmə müəssəsinə köçürüldükdən sonra (fevral 2009-cu il-iyul 2009-cu il) yazmağa başlamışdı. Əfsusdar olsun ki, amansız taleyinin hökmü ilə, hissə-hissə, kağız parçalarında xəlvəti olaraq ailəsinə göndərdiyi bu yazılarını o tamamlaya bilmədi...

(əvvəli ötən saylarımızda)

-Mənə qalsa, heç oxumazdım. Görürsünüz ki, orta məktəbi pis oxumamışam. Yaxşı oxuyan şagirdlər siyahısında mənim adım da həmişə olub. Amma hökmən deyil ki, hamı instituta girməlidir, ali savadlı diplomçu olmalıdır, özü də qız xaylağı üçün. Ali savadlı diplomçu olmaqdan, yaxşı ana olub övladlarımın təlim-tərbiyəsi ilə məşğul olmaq daha vacibdir.

İsfəndiyar kişiylə elə gəldi ki, qızı, deyəsən, arə getmək fikrindədir. Nurcahan xanıma söz deməyə macal verməmiş qızının qoltuğundan tutub özünə tərəf dartdı, yanağından öpüb dedi:

-Balam mənim, gözlərimin işığı, evimizin yaraşığı! Qız uşağı köçəri quş kimidir. Bu gün ata evindəsən, sabah özgə evdə - öz evində olacaqsan. Bu, təbiətin qanunudur. İnşaaləh atan sənə istədiyin kimi toy edər, övladlarının təlim-tərbiyəsi ilə də doyunca məşğul olmağa vaxtın olar. mən əminəm ki, sən də anan Nurcahan kimi ana olacaqsan, çoxlarına örnək olacaqsan. Biz də sənə xoşbəxtliyini istəyirik. Qaldı ki, ali məktəbin bu işə heç bir maneəçiliyi yoxdur. Əksinə, diplom da görəyin olar. Anan 5 oğul, 1 qız tərbiyə edib. Diplomu məgər ona maneçilik edibmi? Şəhərdə nümunəvi həyat yoldaşı və ona, savadlı həkim kimi böyük nüfuz sahibidir. Sən ki bunları məndən yaxşı bilirən.

-Ata, sən məni düz başa düşmədin. Mənim arə getmək fikrim yoxdur hələ. Ümumiyyətlə demək istəyirdim ki, o qədər diplomsuz xoşbəxt ailələr var ki, ancaq qibtə etməli olursan. Bir də hər şey bəxtdən asılıdır.

Nurcahan xanım da ərinə dəstək vermək üçün söhbətə qoşuldu:

-Qızım, sənəin fikrində tamamilə şərəkəm. Amma qadının ailə-övlad işindən başqa ictimai işi də olanda həyat daha maraqlı olur, dünya görüşün artır, savad qazanırsan, qazandığın savadı uşaqlarının təlim-tərbiyəsinə sərf edirsən. Məsələn, mənim ali savadım olmasaydı, altı uşaq böyüdüb ərsəyə gətirə bilməzdim. İndi mən sizə baxıb fəxr edirəm. Bu il böyük qardaşın institutu bitirdi, Rusiyada nüfuzlu təşkilatlarından birində işləyir. Gələn il ondan kiçiyi institutu bitirəcəkdir. Yavaş-yavaş hamınız qurtaracaqsınız, bir-birinizə dayaq olarsız. Mən də tərəfdarıyam ki, sən ali təhsil alasan. Həkim olsan, daha yaxşı. Biz hökmən sənə ali təhsil verməliyik. Yoxsa camaat bizə nə deyər? Deməzlərmə İsfəndiyar, Nurcahan 5 oğul uşağını oxutdurdular, bir-cikləri olan Sədaqətə çatanda var-dövlətləri qurtardı? Yox, qızım, bu çox ciddi məsələdir. Fikirləş gör hansı institut ürəyincədir, atan sənəni salsın ora.

Sədaqət orta məktəbi yaxşı oxumuşdu, amma sənət-peşə seçmək, ali təhsil almaq barədə qətiyyəni düşünməmişdi. Ona görə qərar qəbul etməkdə çətinlik çəkirdi.

Novruzəli Məmmədov

ZINDANDA BİTMƏMİŞ POVEST (Adsız...)

-İki gün möhlət versəniz, sizə qərarını bildirərəm, -deyə o ata-anasına və qardaşlarına üzünü tutub gülümsündü.

Aradan vəd olunmuş iki gün keçdi. Sədaqət bu müddət ərzində fəaliyyətsiz qalmadı. Məktəbi onunla qurtaran sinif yoldaşları ilə görüşüb kimin hansı instituta girmək istədikləri ilə maraqlandı. Onun üçün ən vacibi ara-bir tənəffüslərdə ona anekdotlar danışan, şirin-məzəli söhbətləri ilə onun diqqətini cəkən, digər oğlanlara nisbətən intellektual səviyyəsi yüksək olan, həm də sinifdə ən yaxşı oxuyan şagird kimi özünü göstərən Sərbaz Fələkov hansı instituta sənədlərini verəcəkdir. Sərbaz Azərbaycan Xalq Təsərrüfatı İnstitutunun adını çəkəndə Sədaqət "Oranı qurtaranlar hansı vəzifədə işləyə bilirlər?"- sualını verdikdə o da : "İstənilən dövlət idarələrində, bank sistemində, hökumət işində" cavabını vermişdi.

Xalq Təsərrüfatı İnstitutu haqqında Sədaqətin böyük məlumatı olmasa da, sinif yoldaşı ilə bir yerdə oxumağa, təhsil almağa üstünlük verdi. Bu seçim onun gələcək planlarının başlanğıcı idi. Valideynlərinə də bildirdi ki, fikri qətidir, Azərbaycan Xalq Təsərrüfatı İnstitutuna sənədlərini verəcək.

İsfəndiyar kişi üçün bu institut elə bir problem yaratmadı, çünki o, İnstitutun rektoru professor Aslan Mirsalayevi yaxşı tanıyırdı. Əmin idi ki, onun da bir sözünü iki ələməyəcəkdi.

Belə də oldu. Qəbul imtahanlarından yüksək bal toplayıb sənayenin iqtisadiyyatı fakultəsinə daxil oldu. Eyni balla Sərbaz Fələkov da həmin fakultəyə qəbul olunub tələbə adını qazandı.

Beş il tələbəlik həyatında Sərbaz ilə Səda-

qət bir-birinə daha yaxın olmağa, can deyib can çəitməyə başladılar. İnstitutda başqaları ilə qaynayıb qarışmaz, boş vaxtlarını kinoya, teatra getməklə keçirir, həftənin şənbə-bazar günləri restorana, kafeyə gedib birlikdə şam və ya nahar edər, rəqs edər, həm də xoş məhənlərə qulaq asardılar. Tələbə yoldaşları elə zənn edirdilər ki, onlar hələ instituta girməmişdən nişanlı olmuşlar. Ona görə də heç bir oğlan cürət edib Sədaqətə "dostluq" təklif etmədiyi kimi, heç bir qız da Sərbaza başqa göz-lə baxmamışdı.

Beşinci kursa keçəndə Sədaqət anası Nurcahan xanıma Sərbazla dostluğu barədə danışmışdı və xahiş etmişdi ki, bu barədə atasına hələ deməsin. Qorxurdu ki, atası eşitsə, onu institutdan çıxarıb oxumağa qoymayacaq. Nurcahan xanım da bu sirri ərinə deməyib ondan gizli saxlamışdı.

Nurcahan xanım neçə vaxt idiki, qızının Sərbazla yaxın münasibətlərindən narahat idi. O, belə bir vacib məsələni təxirə salmadan araşdırmağı və əgər gec deyilsə Sədaqətə son dərəcə ehtiyatlı olmağı tövsiyyə etmək məqsədilə Naxçıvandan Bakıya yola düşməli oldu, amma Sədaqətə bu barədə heç nə demədi. Həyat yoldaşı İsfəndiyar kişi ondan Bakıya nə məqsədlə getmək istədiyini soruşanda demişdi ki, iki günlüyə Bakıda keçiriləcək ginekoloqların respublika müşavirəsində iştirak etmək üçün gəlməlidir. Şəhər səhiyyə idarəsi onu məsləhət bilibdir. İsfəndiyar kişi də etiraz etməyib onun xeyir-duasını vermişdi.

(davamı gələn sayımızda)

Хусейн Ахмади

ТАЛЫШШИ

(от эпохи Сефевидов до окончания второй русско-иранской войны)
Центр архивных документов и истории дипломатии
ТЕГЕРАН -2005 год

(начало в предыдущем номере)

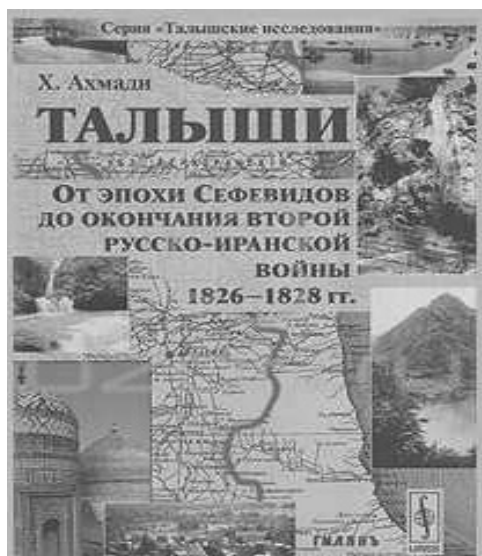
ПОКУШЕНИЕ

Во время пребывания Исмаила в Талыше на него было совершено покушение, по поводу которого существует разные версии. Одна из них свидетельствует о том, что когда Султан Али-бек Джагирлу узнал о прибытии шаха в талышские земли, он отдал приказ о покушении Альванду Мирзе. Тот, испугавшись, ответил, что поскольку Султан Али имеет давний союз с Мирза Мохаммадом Талышем, то он может сам обратиться к против Исмаила. Джагирлу направил к матери Мирзы Мохаммада человека, который обманул ее и уговорил утопить Исмаила во время рыбной ловли. Мать Мирзы и его сын Хамза, который был приближен ко двору Мирзы Мохаммада, согласились и ждали удобного случая. Мирза Мохаммад Талыш ничего не знал об этом, но, обратив внимание на подозрительное поведение матери и Хамзы, узнал о плане и подверг ее допросу, а Амира Хамзу - унижениям и побоям. Вместе с тем, он скрыл это дело. Но об этом узнал Амир Ага Гилани, который передал новость Хусейн-беку-улле и Хадем-беку. Все спешно выехали к Исмаилу.

Мирза Мохаммад Талыш, узнав о беспокоействе Исмаила, со страхом прибыл в Орджаван, где поклялся, что первоначально ничего не знал об этом, а как только получил эти известия, сразу же предпринял все для того, чтобы предотвратить покушение. Исмаил принял клятву и разъяснения Мирзы Мохаммада.

По другой версии, Альванд Мирза послал к Мирзе Мохаммаду Талышу и Мохаммади-беку, гостившему в то время у Мирзы Мохаммада, человека, который передал им, что Альванд готов отдать им Ардебиль и Хальхаль в обмен на арест Исмаила. Мирза Мохаммад раздумывал над этим предложением. Мохаммади-бек предупредил его, чтобы тот не поддавался хитрости Альванды Мирзы, иначе "этот позор навечно ляжет темным пятном на талышский род. Нельзя допустить, чтобы честь талышей была посрамлена, и чтобы править этим бранным миром можно было бы с помощью этих мерзких деяний". После этой беседы Мирза Мохаммад успокоился и выбросил из головы свои сомнения. Мохаммади-бек тайно рассказал об этом Исмаилу, который был рад тому, что, несмотря на беспечность, трагедии не произошло.

По третьей версии, Ширваншах Фарох Ясар направил гонца к Мирзе Мохаммаду Талышу и за тысячу туманов попросил его схватить Исмаила и доставить к себе в Бадкубе. Мирза Мохаммад несколько дней не появлялся в свите Исмаила, а после получения письма вместе с группой талышей прибыл в Орджаван. Содержание письма стало известно суфиям. Хусейн-бек-улла, Хадем-бек, Бирам-бек Карамлу, Дада-бек Талыш и Альяс-бек были встревожены малочисленностью своего отряда и превосходством талышских сил, сопровождавших Мирзу Мохаммада. В целях противодействия возможным шагам Мирзы Мохаммада Талыша все суфии вооружились и под одежду надели доспехи. Бы-

ло принято решение в случае действий Мирзы Мохаммада порубить всю группу талышей саблями. Исмаил для встречи направил Хадем-бека и Дада-бека. Мирза Мохаммад, переговорив с ними, заявил о своей преданности Исмаилу и готовности отдать за него свою жизнь. Он сказал, что хочет встретиться с Исмаилом, так как давно "не имел возможности целовать руки и ноги своего господина". Об этом доложили Исмаилу, и при посредничестве военной знати он дал согласие на встречу. Мирза Мохаммад показал письмо Исмаилу, рассказал ему об обстоятельствах дела и в присутствии военной верхушки поклялся на Коране в преданности и самопожертвовании. Он сказал, что враги рода не смогли обмануть его. Он, узнав, что до шаха довели эти вести, а суфии предполагали его предательство, сразу же поспешил к Исмаилу, чтобы снять все подозрения. Мирза выразил надежду, что так как постоянно демонстрировал своему господину преданность и самоотверженность, Исмаил не поверит слухам о нем. Исмаил

поверил в искренность и честность Мирзы Мохаммада и подарил ему дорогой халат. Его воинам также были подарены специальные халаты. В этот день на пир у Исмаила были приглашены и талыши. На следующий день они были отпущены в Кенарбише, а затем Исмаил отпустил на родину и своих воинов.

Наряду с Мирзой Мохаммадом Талышем, нужно упомянуть и долгую службу Исмаилу Дада-бека Талыша в ту зиму, которую они провели в лагере в Орджаване. Позже на войне с узбеками, когда Дада-бек совершил ошибку в отношении шаха Исмаила, единственной причиной избавления Дада-бека от смерти была его служба в Гиляне и ранее до этого. Но между этими двумя талышскими деятелями Мирзой Мохаммадом и Дада-беком не было особых отношений, что свидетельствует о том, что они не были давно знакомы. Оба должны были исповедовать шиизм, но Дада-бек Талыш не был так широко известен среди талышей, как Мирза Мохаммад Талыш. Он не пользовался влиянием среди своих соплеменников, но это не сравнимо с его присутствием в окружении Исмаила и его воинов в то время. Мирза Мохаммад Талыш по смелости и боевому искусству превосходил Дада-бека Талыша и продемонстрировал это, когда примкнул к шаху Исмаилу.

После тяжелой зимы в Орджаване в начале весны 1501 года Исмаил вместе со своими воинами направился в Говатче Дангиз. Мирза Мохаммад Талыш не сопровождал его в этой поездке. На одну ночь они остановились в доме Шахсевербека в Ленкорани, затем в селении Маттиан в доме Нуширван-бека Талыша, правителя Мугани. После этого они выступили в направлении Ардебиле и Гянджи.

На этом прекратилось упоминание источников о талышах, хотя талыши, особенно Дада-бек, сыграли активную роль в деятельности Исмаила.

(продолжение следует)

Elnur Ağayev,
Tarix elmləri doktoru

Bu gün "Kızıl-Talış" ("Sıə Tolış") qəzetinin ilk nömrəsinin çap olunmasından 80 il keçir. Amma çox təəssüf ki, bu qəzet haqqında, bir-iki cümlə xaric, Azərbaycan mətbuatında, tarixi kitablarında, ensiklopediyalarda yetərli məlumat tapmaq mümkün deyildir. Bu boşluğu doldurmaq üçün, tədqiqat mövzusu olaraq seçdiyim bu qəzet haqqında aşağıda qısa məlumat verəcəyəm.

80 il əvvəl, 21 Yanvar 1931-ci ildə (çərşənbə günü) Talış bölgəsinin Lənkəran (Lankon) şəhərində Böyükəğa Mirsalayevin baş redaktorluğu ilə 1500 tirajla "Kızıl-Talış" adında bir qəzet nəşrə başladı. Az.K(b)F Lənkəran Dairə Komitəsinin Orqanı olan və 5 gündən bir çıxan, Talış və Türk dillərində nəşr olunan "Kızıl-Talış" qəzeti, indiyə qədər Talış adını daşıyan və səhifələrində Talış dilində yazılara yer verən ilk qəzet olaraq tarixə düşmüşdür.

Səhifələrində həm Azərbaycan və həm də Talış dillərində yazılar çap edən "Kızıl-Talış"ın, birinci nömrəsində qəzetin Şuralar Hökumətinin Talış xalqına bir töhfəsi olduğu vurğulanmaqla bərabər, Talış xalqının da bunu haqq elədiyi ifadə edilmişdir: "Talış əlifbası, Talış dili və Talış ədəbiyyatının inkişafı danılmaz müvəffəqiyyətlərimizdən və parlaq nailiyyətlərimizdəndir. Şuralar hökuməti Talış əməkçilərini Talışinski, Talışxanov,

"KIZIL-TALIŞ" ("SİƏ TOLIŞ") QƏZETİ 80 YAŞINDA

Mehmandarov və qeyri müftəxorların qanlı caynaqlarından azad edib, yer, su, meşə və yaşamaq üçün geniş imkan verdi. Qaranlıqda qalmış mövhumat uçurumlarından maarifə və mədəni inqilaba doğru çəkdi... İcbari təhsil sayəsində bütün Talış kütləsinin 100 faiz savadlanması, kollektivləşmə nəticəsində qolçomaqların bir sinif olaraq ləğvi okruqların, tövsiyə edilib dairələşməklə, güclü işçilərin kəndlərə axını, 25 minçilərin kəndlərə göndərilməsi, yüzlərcə traktor və maşınların kəndlərə dolması. Xüsusən Talış əməkçiləri arasında mətbəə və qəzetə quruluşu 5 illik planın hədiyyəsi və 16-cı firqə qurultayının, dəyərli töhfələrindən biridir".

Qəzet, 21 yanvar 1931-ci il 20 noyabr 1931-ci il tarixləri arasında (1-63-cü nömrələr) "Kızıl Talış" adıyla çap olunmuşdur. 5 dekabr 1931-ci ildə çıxan 64-cü nömrəsindən etibarən qəzet adını "Sıə Tolış" olaraq dəyişdirmişdir ki, bunun səbəbi qəzetin həmin nömrəsində belə izah edilmişdir: "Qəzetimizin başlıca olaraq talış xalqı əməkçilərinə xidmət etdiyini nəzərə alaraq rəhbərlik edici təşkilatlar; qəzetimizi Kızıl-Talış əvəzinə Sıə Tolış adlandırmaq haqqında müxbir müşavirələri tərəfindən irəli sürülmüş təklifi təsvib etmişlərdir. Ona görə də qəzetimiz bu nömrədən etibarən "Sıə Tolış" adı ilə buraxılır" ("Sıə Tolış" qəzeti nömr.64; 5 dekabr 1931-ci il)

"Sıə Tolış" adıyla qəzet son nömrəsini (nöm. 11 (518)) 18 fevral 1939-cu ildə çap edirdi. Bu tarixdən sonra "Sosialist Subtropiqi" adını daşıyır. Bunun səbəbini də yenə qəzetin 12-ci (519) nömrəsinin son səhifəsində "Oxuyucula-

rın Diqqətinə" başlıqlı kiçik bir xəbərlə belə çatdırılır: "Qəzetimizin keçmiş Sıə Tolış adı indiki şəraitimizə uyğun olmadığından həmin ad indi Sosialist Subtropiqi ilə əvəz edilmişdir" ("Sosialist Subtropiqi" nömr.12(519)23 fevral 1939-cu il)

"Sosialist Subtropiqi" qəzeti 16 iyun 1957-ci ildən "Leninçi" və 22 sentyabr 1990-cı ildən isə "Lənkəran" adıyla çıxmağa başlamışdır.

1938-ci ildən etibarən qəzet səhifələrində Talış dilindəki yazılar azaldılmış və 22 sentyabr 1938-ci ildən etibarən qəzet yalnız Azərbaycan dilində çıxmağa başlamışdır.

"Kızıl-Talış (Sıə Tolış)" qəzetinə Böyükəğa Mirsalayev, Əli Razi Şəmsizadə, Rəzzaq Kazımov, Əmrəli Mirzəyev, Qüdrət Kazımov, Bayram Süleymanov kimi dövrünün ziyalı insanları müxtəlif illərdə redaktorluq və ya məsul katiblik etmişlər.

4 səhifədən ibarət olan qəzetdə daxili və xarici xəbərlər, yerli həyatı əks etdirən materiallar verilmişdir. Mədəni inqilabın məqsəd və vəzifələri, kollektivləşmə, qadın azadlığı, təsərrüfat vəzifələri haqqında yazılar qəzet səhifələrində özələrinə yer tapmışdır. Talış bölgəsinin siyasi, iqtisadi, sosial, mədəni həyatı haqqındakı yazılarla qəzetin hər nömrəsində rastlaşmaq mümkündür.

Talış dilində şeirlər, felyetonlar, Talış dilinə tərcümələr, ilk Talış teatri, talış dilində çap olunan kitablar haqqında məlumatlar, Talışlar haqqında həm Rusiya, həm də Bakı mətbuatında çıxan yazılar qəzetdə yer alan yazılardandır. Qəzetin fəaliyyətində yaxından iştirak edən Müəffər Nəsrilinin "Talış folklori ha-

xədə çan qləyi sıxan" ("Sıə Tolış" qəzeti; nömr.67(325) 18dekabr 1935-ci il; nömr.69(327) 31dekabr 1935-ci il) məqaləsi Talış folklorşünasları üçün vacib bir mənbədir. Talış dilində şeirlərin, felyetonların, tərcümələrin, əsasən də 1935-ci il nömrələrində çox çap olunduğunu görmək mümkündür.

"Yerli çap qəzetəsi Lənkəran, Astara, Lərik, Astraxanbazar və Masallı dairələrində olan namuslu əməkçi müxbirlərinə söykənib, projektor gibi öz işığını Talış dağlarına yayma-lıdır" ("Kızıl-Talış" qəzeti nömr.1., 21 yanvar 1931-ci il) deyən qəzet, bu vəzifəsinin öhdəsindən müvəffəqiyyətlə gəlmişdir.

Bu gün, "Kızıl-Talış" (Sıə Tolış) qəzetinin nömrələri Moskva arxivlərində və Lənkəran-da "Lənkəran" qəzetinin redaksiyasında qorunmaqdadır. Fəqət zaman keçdikcə qəzetin nömrələri fiziki olaraq keyfiyyətlərini itirirlər. Bunun üçün də qəzetlərin qısa vaxtda mikrofilmə hazırlanmalı və qorunmalıdır.

"Kızıl-Talış", "Sıə Tolış", "Sosialist Subtropiqi" və daha sonra da "Leninçi", "Lənkəran" adıyla çıxan qəzet Talış bölgəsinin, Talış dilinin, Talış ədəbiyyatının, Talış tarixinin araşdırılmasında vacib mənbələrdən biridir. Bu qəzetin səhifələrində bölgənin siyasi, iqtisadi, sosial, mədəni sahələrinin vəziyyəti haqqında məlumatlar, xəbərlər, geniş yazılar tapmaq mümkündür.

Amma çox təəssüf ki, bu gün Azərbaycan tarixi üzrə araşdırma aparana, bu mənbələrdən yəqin az bəhrələnilir və ya heç istifadə etmirlər. Bunun üçün də bu qəzetlər günümüzdəki araşdırma mövzuları içində yer almır. Amma unutmamaq olmas ki tarixçinin istifadə edə biləcəyi mənbələr arasında qəzetlərdə vacib bir yeri vardır.

"Kızıl-Talış" (Sıə Tolış) qəzetinin kolleksiyasından (tikməsinədən) istifadə etməyimdə köməkliyini əsirgəməyən "Lənkəran" qəzetinin baş redaktoru İltifat Əhmədova təşəkkür edirəm.

"Çağrılmamış qonaqlar" "Azərbaycanda yaşayan milli azlıqların nəşrləri" kitabının təqdimat mərasimində və ya "Milli Azlıqlar barədə tolerant nağıllar"

Keçən il "Mirzə Xəzərin Səsi" saytında dərc edilmiş aşağıdakı yazının bu gün də aktuallığını nəzərə alaraq, bir daha təkrar nəşr etməklə "Talış Sədo"nun Oxucularının müzakirəsinə təqdim edirik.

6 may 2010-ci il tarixdə, saat 1200 - 1300 -də Media Mərkəzində Azərbaycanın tanınmış alim-jurnalisti, Bakı Dövlət Universitetinin (BDU) Jurnalistika fakültəsinin dosenti Nəsiman Yaqublunun müəllifliyi və redaktorluğu ilə "Azərbaycanda yaşayan milli azlıqların nəşrləri" kitabının (Bakı, 96 səh.) təqdimat mərasimi keçirildi.

"Talış Sədo" ("Talışın Səsi") qəzetinin məsul redaktoru kimi, mən və tanınmış Azərbaycan və Talış şairi, Respublika Talış Mədəniyyət Mərkəzinin sədri Əli Nasir bu tədbirdə iştirak etməyə qərar verdik. Zəla daxil olarkən orada (sonradan öyrəndiyimiz kimi) BDU-nun Jurnalistika fakültəsinin bir qrup tələbələrinin olduğunu müşahidə etdik. Təxminən saat 1210-də, N.Yaqublu BDU-nun bir neçə alim-müəllimi ilə birgə zala daxil oldular. Müəllif və qonaqlar bir neçə dəqiqə bu yeni

mövzu və ölkəmizdə Milli Azlıqlara olan tolerant münasibətlər barədə danışdılar. Bir xanım-dosent isə bildirdi ki, "bu gün ölkəmizdə hamının yalnız Qarabağ probleminin həlli barədə düşünməyinin vacibliyi məqamında müəllifin Milli Azlıqlar barədə belə kitabı ərəşyə gətirməsi ölkəmizdə bu azlıqlara necə yüksək tolerant münasibətlərin bəsləndiyini bir daha sübut edir".

Nəsiman müəllimin təxminən 20 dəqiqə davam edən bu təqdimat mərasiminə yekun vermək qərarını görüb, şair Əli Nasir ondan söz istədi və müəllifin izniylə nitqinə başladı: Nəsiman bəy, bu gün ölkəmizin mövcud mürəkkəb ictimai-siyasi dövründə Milli Azlıqlar barədə belə bir kitabı ərəşyə gətirməyiniz doğrudan da böyük "risk" olub, alqışlanmalıdır. Amma, biz çalışmalıyıq ki, kitabda yazılan və burada

deyilən "tolerantlıq" sözdə yox, əməldə özünü göstərsin. Nəzərə alaraq ki burada tələbələr də iştirak edir, bilavasitə belə "tolerantlıqla"

bağlı başıma gələn bir hadisəni Sizə də nəql etmək istəyirəm. Bir neçə il öncə, 50 illik yubileyim münasibətilə AzTV-də mənə həsr edilmiş bir saatlıq veriliş hazırlayan rejissoru öz doğma ana dilinə and verdim ki, o proqramda talışca bəstələdiyim və sözlərinin də müəllifi olduğum mahnının bir bəndinin ifası üçün mənə heç olmasa iki dəqiqəlik vaxt versin. Həmin verilişə 1000 \$

pulu da sərf etməyimin bir məqsədi o iki dəqiqəlik məqamı görmək arzusu idi. Rejissor söz verdi. Amma veriliş efirə gərdərkən, o iki dəqiqə efirdən silinmişdi. Yubiley gecəmdə xeyli məyus oldum: yəni, öz ana diliylə yanaşı, 5 kitabı da Azərbaycan tükəsində nəşr etdirmiş və Qarabağ faciəsi barədə ürək ağrısıyla bə-

yük bir poemanı qələmə alan şairin öz ana dilində Azərbaycan televiziyasında iki dəqiqə danışmağa mənəvi haqqı yox idi!" Nəsiman Yaqublu şairin sözünü kəsməyə çalışdı. O, bu kəlmələrlə nitqini yekunlaşdırdı: əziz tələbələr, əziz övladlarım, ilk öncə Sizə müraciət edirəm ki, gələcəkdə öz müəlliminizin işini davam etdirərkən, formal, nəyinsə xətrinə deyil, ixtlasla, real və obyektiv əsaslarla bu xalqların dard-sərlərindən yazasınız, axı biz hamımız yalnız bu halda birgə və güclü olarıq".

N.Yaqublu Əli Nasirə minnətdarlıq edib getmək istəyərkən, mən də ondan 2 dəqiqəlik söz istədim. Zəla yığışan tələbələrən də xaişini nəzərə alaraq, mənə söz verildi. Əvəllə müəllifə mən də minnətdarlığımı bildirməklə yanaşı, bəzi qeyd və iradlarımı da bildirdim: Nəsiman müəllim, təşəffüləniyəm ki, bu kitaba Milli Azlıqlarla bağlı çox cüzi və bəzi qeyri-korrekt məlumatlar daxil edilib. Axı, Milli azlıqların mətbuatı 1992-nə qədər də - 1930-1939, 1988-1992 illərdə də nəşr edilib. Halbuki kitabınızda məsələn, "Talış Sədo"nun yalnız 1992 və 1993-ci ildəki bəzi nüsxələri barədə məlu-

matlar verilib. Oxucu da elə düşünür ki, 1993-dən sonra bu qəzet nəşr edilməyib. Axı, hamınız yaxşı bilirsiniz ki, haqsız olaraq zindana atılmış və orada min bir zülmə şəhid olmuş prof. Novruzəli müəllim bu qəzetin redaktoru olub. Heç olmasa onun redaktorluğu ilə nəşr edilən qəzetlərdən bir-ikisini də kitaba daxil etmək olardı...". Nəsiman müəllim vaxtının bitdiyini bildirsə də, nitqimi bu sözlərlə yekunlaşdırdım: Siz Milli Azlıqlar barədə kitabın təqdimat mərasimini keçirdirsiniz, amma "çağrılmamış qonaq" kimi təsadüfən buraya gələn biz- talışlardan başqa, digər xalqların nümayəndələrindən heç biri iştirak etmirlər. Kitabınızda ləzgilərin "Samur" qəzeti barədə "gen-bol" yazılır, amma, uzun illərdən bəri onun redaktoru olan Sədaqət Kərimovanı heç üzədən belə tanımadığınızı bildirirsiniz...Belə də "tolerantlıq" olar?!"

Təxminən 1245-də tədbir yekunlaşdı. Şəhid Novruzəli müəllimin vəfatından sonra nəşr etdirdiyimiz "Talış Sədo"nun növbəti nüsxələrini müəllif və qonaqlara payladım və onlara tövsiyə etdik ki, gələcəkdə belə kitabları yalnız Sorosun maliyyə yardımına görə yox, jurnalist peşələrinə, vətəndaşlıq borclarına müvafiq olaraq yazsınlar.

Dr. Hilal Məmmədov,
hüquq müdafiəçisi

YAPONİYADAN GÖRÜNƏN AZƏRBAYCAN

Saiq, Yaponiyada yaşamasına baxmayaraq, qəzetimizin yaxın dostu və Oxucusudur. Mütəmadi olaraq qəzetimizlə əlaqə saxlayan Şaiq bolinin Azərbaycan haqqında, xüsusən də Talışlar və qəzetimiz barədə fikirlərini öyrənmək istədik və onunla telefon əlaqəsi yaradıb, suallarımızı cavablandırmaq üçün müsahibəyə dəvət etdik.

Müsahibimiz Yaponiyanın Tohoku Universitetinin maqistri Şaiq Cəfərzadədir.

Şaiq Əvəz oğlu Cəfərzadə - 21 yanvar 1983-ci ildə Lənkəranın Sütəmur dov kəndində anadan olmuşdur. 2001-ci ildə Bakı Dövlət Universitetinin Şərqşünaslıq fakültəsinə daxil olmuş, Fars dili şöbəsinin 2-ci kursunu bitirdikdən sonra, eyni adlı fakültədə yenidən açılmış Yapon dili şöbəsində təhsil almaq üçün həmin şöbəyə keçid almışdır. Şaiq, yapon dili şöbəsində 3-ci kursu bitirdikdən sonra, Yaponiyanın Osaka şəhərindəki Osaka Xarici Dillər Universitetində yapon dilini, yapon mədəniyyətini, yapon həyatını realda təcrübədən keçirmək üçün xaricilər üçün nəzərdə tutulmuş mərkəzdə 1 illik proqramda iştirak etmişdir. 2006-cı ildə təhsilini yenidən BDU-nun Şərqşünaslıq fakültəsinin Yapon dili şöbəsində davam etdirmişdir. 2007-ci ildə Yaponiya Təhsil Nazirliyinin Xarici Tələbələrə Yaponiyada təhsilini reallaşdırması üçün nəzərdə tutduğu Proqram çərçivəsindəki müsahibənin iki qalibindən biri (digəri bir qız olub) olaraq, 2008-ci ildə Yaponiyanın Senday şəhərindəki Tohoku Universitetinin Maqistratürasına daxil olmuş və hal-hazırda 2-ci kursda təhsil alır (Xatirci tələbələr üçün maqistr kursunun ilk bir ili dil təcrübəsinə həsr edilir).

Boli, salam. Sizi Azərbaycandan salamlayır və tək-tük həmyerlilərimizin ayaq açdığı, dünyanın ən qədim və ən tərəqqi etmiş ölkələrindən sayılan Yaponiyada necə bərqərar tutmağınız barədə 1-2 kəlmə ilə oxucularımıza məlumat verməyinizi xahiş edirik...

İlk öncə, mən də Sizi, bütün həmyerlilərimi Yaponiyadan salamlayır və müsahibənizə görə də Sizə təşəkkür edirəm...

Şaiq, məşallah, tələffüsünüzdən dərhal Talış olduğunuz nəzərə çatır... Öz milli soy-kökünü gizlətməyə çalışan bəzi həmyerlilərimiz kimi, bu cəhət hərdən bir sizi də narahat etmir ki?

Yaponiyanın paytaxtı Tokiodan təxminən 500 km. məsafədə olan və ilk öncə orada təhsil aldığım Osaka şəhərinin özünəməxsus ləhcəsi var.

Yaponlar bu ləhcəli insanları dərhal ayıra bilirlər. Əgər əvvəllər bu şəhər əhlinin danışdığı ləhcə, az qala gülüş predmeti idisə, Osakadan olan elm və sənət adamlarının mediya da-vamı olaraq bu ləhcədə danışmaları Osaka ləhcəsini gülüş predmeti olmaqdan qurtardı. İndi, bəzən Yapon cavanlarının içərisində bu ləhcədə danışmağa söy edənlər də var. Osakalılar hal-hazırda Osaka-ben ("ben" toponimin sonuna birləşdikdə "ləhcə" anlamını daşıyır) ləhcəsində danışmağı özlərinə ayıb bilmirlər. Odur ki, mən də qədim Azəri dilimizin ləhcəsiylə danışmaqdan, nəinki xəcalət çəkmir, əksinə, hesab edirəm ki, bu ləhcədə danışmağı özünə ayıb bilənlər, bu kompleksdən qurtarmalıdırlar. Dil qəsiyyət vasitəsidir və əsas odur ki, qarşındakı fərdə fikrini çatdırma biləsən.

Boli, düzi, belə fərhləndirici, müqayisəli cavabını gözləmərdik. Təşəkkür! Qayıdaq yuxarıdakı ilkin və növbəti əsas sualımıza: Azərbaycan Yaponiyadan necə görünür?

(Özü barədə yuxarıda qeyd edilən bəzi məlumatları verdikdən sonra): Bilirsinizmi, on min illərdən bəri, Sakit Okeanın 3 mindən artıq adasında sıx şəkildə məskunlaşmış, çox qədim dövlətçilik tarixinə malik və hal-hazırda dünyanın ən tərəqqi etmiş, 130 milyon əhalisi olan Yaponiyadan, əhali və ərazicə ondan dəfələrlə kiçik olan Azərbaycan, demək olar ki, görünür. İnanın ki, bəzi yaponlar "Azərbaycan" kəlməsini heç tələffüz də edə bilmirlər. Əslində, burada qeyri-adi hecnə yoxdur. Məsələn, deyək ki, Afrikanın əksər ölkələri Azərbaycan vətəndaşı üçün çox uzaq, iqtisadi əlaqə və münasibətlər baxımından önəmli olmadığı kimi, Azərbaycan da yaponlar üçün çox uzaq olub, hal-hazırda iqtisadi cəhətdən önəmli bir məmləkət deyil. Bu həm müstəqilliyin az zaman kəsində mövcudluğu və həm də maddi və mənəvi baxımdan Yaponiyaya uzaq olmasıyla bağlıdır. Qeyd edim ki, bir neçə il öncə, buranın teleefirində İPƏK YOLU ölkələrindən söhbət getdiyi zaman, bəzi yaşlı yaponların nastolji hissələrinə qapılaraq İpək Yolu ölkələrinə səyahətlər etməyə başladılar. Onlar, bu ölkələrin qədim ticarət əlaqələrini öyrənmək niyyətiylə, Bakıdakı Şirvanşahlar sarayında, Karvansarayda, Şəki Xan sarayında və i.a. yerlərdə oldu-

lar. Amma istərdim ki, yaponlar Azərbaycan iqtisadiyyatında, Azərbaycanın sənayeləşməsində, kadrların yetişdirilməsində iştirak etsinlər. Yaponiyanın Azərbaycana verə biləcəyi çox şeylər var.

Boli, əlbəttə ki, gənc dövlətçiliyə malik ölkəmizi Yaponiya ilə müqayisə etmək çox mübahiləli olardı. Bununla belə, neft-qaz kimi təbii sərvətləri ilə artıq dünya bazarında müəyyən yer tutan və bunun müqabilində ölkə rəsmilərinin dili ilə desək, "iqtisadi

Aşağı sırada soldan birinci (əyləşən) Şaiq Cəfərzadədir

sadi gücü durmadan artan və çiçəklənən Azərbaycan"ın sabahı Yaponiyadan necə görünür?

Bilirsinizmi, bu ölkələr arasında fərq nədədir?! Azərbaycan - bilavasitə təbiətin ona bəxş etdiyi sərvətlərin hesabına pulu əldə edir. Ölkə əhalisi də bu və ya digər formada ticarətə qoşulmuşdur. Elə bil ki, bu ölkədə hamı tacirə çevrilib... İnsanlar öz həyatlarını yaxşılaşdıracaq bir əşyanı belə düşünüb istehsal etmir və buna heç istək, təşəbbüs də göstərmirlər. İstehsalat üçün müvafiq kadrlar yoxdur və bu kadrlar ölkə üçün heç yetişdirilmir də... Daha dəqiq desək, Azərbaycanın təhsil sistemi öz ölkəsi üçün intellektual-yaradıcı şəxsləri yetişdirə bilmir. Yaponiyanın isə İntelekt bazası çox güclüdür. Bu ölkənin hər bir vətəndaşı onun vacib potensial sütununu təşkil edir. Yaponiyada insanların heçəy şəraitlərini kifayət qədər rahatlaşdırın hər şey var. Belə intellektual yaradıcı insanları isə məhz Yaponiyanın Təhsil sistemi yetişdirmişdir. Əslində Azərbaycanda da

qısa müddət ərzində belə yaradıcı insanları yetişdirmək mümkündür, amma çox təəssüflər olsun ki, bəzi siyasi və iqtisadi problemlər bu tərəqqipərvər işin reallaşdırılmasına imkan vermir.

Şaiq, boli, bəs İnsan Haqqlarının qorunması baxımından Yaponiyada vəziyyət necədir? Bu məmləkəti azad, demokratik bir ölkə hesab etmək olarmı?

Bilirsinizmi, Yaponiyada qanunlar, ilk növbədə olaraq Konstitusi-

rilmiş Hicab probleminə münasibətiniz necədir?

Çox təəssüflər olsun ki bu gün Azərbaycanda Hicab məsələsi kifayət qədər qabardılmışdır. Cəmiyyətin, öz gününü tamamilən bu mövzuya həsr etməsi gülüncdür. Kifayət qədər digər problemləri olan ölkə üçün din və dünyəvilik tərəfdarlarının mübahisəsi vaxtın boş yerə itkisidir. Mənim şəxsi fikrimə görə, əgər qanun həqiqətən də vahid məktəbli formasını tələb edərsə, dini, milli və i.a. mövgedən asılı olmayaraq, hamı ona əməl etməlidir. Ümumiyyətlə, bütün sahələrdə qanunun aliliyi qorunmalıdır.

Amma, Azərbaycanın Təhsil haqqında qanununda Hicaba qadağa yoxdur...

Təkrar edirəm, qanun necə tələb edərsə, ona o cür də əməl olunmalıdır. Amma, şəxsi fikrimcə, bu gün Azərbaycan cəmiyyəti fundamental insan haqqlarının qorunması məsələsinə daha önəmli yer ayırmalıdır. Təəssüf ki, bu gün dünya ölkələri öz nüfuz dairələrini genişləndirmək uğrunda mübarizə apardıqları bir vaxtda, biz vaxtımızı Hicab davasına sərf edirik...

Yaponiyada "milli azlıqlar" varmı? Varsa, onlara münasibət necədir?

Çoxmillətli Azərbaycandan fərqli olaraq, Yaponiya, demək olar ki, mono-dövlət sayılır. Ölkənin şimalında, sayı təxminən 20 minə yaxın olan Aynu adlı xalq yaşayır və bu yaxınlarda Yaponiya parlamenti bu xalqı rəsmən tanımış və onun hərtərəfli inkişafı üçün dövlət proqramını təsdiqləmişdir.

Şaiq, boli, bu müsahibənizə görə Sizə təşəkkürümüzü bildiririk. "Tolışi Sədo" qəzetinin kollektivinə və Oxucularımıza təvsiyyəniz?

Mən ilk dəfə bu qəzeti ikinci kursda oxuyarkən əlimə aldım və çox sevindim ki, qəzetimiz dərc edilir. Fikrimcə, istənilən icmanın, qrupun öz mətbu orqanını nəşr etdirmək haqqı var və buna şərait yara-dılmalıdır. O cümlədən, "Tolışi Sədo" qəzeti də xalqımızın tarixini, dilini, mədəniyyətini və i.a. sahələrini tədqiq və təbliğ etmək haqqına malikdir. Bunula da Siz, çoxmillətli Azərbaycan dövlətinin həyat tərzini daha da zənginləşdirir və daha da çoxrəngli edirsiniz. Bu yolda qəzetinizin kollektivinə və Oxucularına böyük uğurlar arzulayıram.

BİGANƏLİYƏ SON QOYAQ

Şəkildə Rəhmanov Rəhman Müslüm oğludur

çəkdim və əsəbləşdim...

Əlbəttə, sizi başa düşürük, doğrudan da KİV- də kifayət qədər istedadlı Talış yazarlarımız var. Amma, nə fərgi var ki, kim talış, türk ya ləzgidir?! Məgər daha önəmli o deyil-

mi ki, kim daha çox ümumazərbaycan mənafeyinə, Vətəninə sədaqətlə xidmət edir?!

Fərgi var! Mən özüm bu biganəliyin dəfələrlə şahidi olmuşam. Axı, istər özüm, istər qardaşlarım, əmi oğlanlarım və digər qohumlarım ta gəncliyimizdən Vətənin hər dərdinə də, sevincinə də şərik olmuşuq. Milli müstəqillik, dövlət quruculuğu işlərində, Qarabağ uğrunda döyüşlərdə fəal iştirak etmişik. Bolkə də bu savaşa ən çox şəhid verən biz Talışlar olmuşuq və hal-hazırda da erməni işğalçıları ilə səngərdə üz-üzə duranların da böyük bir qismi bizim balalarımızdır. Bax, bu günün qəhrəmanı, adı dillər əzbərinə çevrilən çavuş Mübariz İbrahimov və leytenant Fərid Həsənovun da hər ikisi bizim bölgəyəndirlər. Amma, belə qəhrəmanları yetişdirən bir bölgəyə biganəlik var. Lap konkret bir hadi-

səni sizə nəql edim: 1993-cü ildə qardaşım oğlunun Qarabağ bölgəsində, döyüş zamanı şəhid olduğunu eşidib, Ağdərə rayonuna getmişdim. Orda, üç yüz meyitin arasından onu tapdıq və doğrulduğunu kəndə gətirib, orada dəfn etdik. Amma indiyə kimi, regionumuzda, həm onun ailəsinə, həm də digər Qarabağ şəhidləri ailələrinə, həmçinin Qarabağ veteranlarına böyük biganəlik var. Axı, eyni bir ölkənin vətəndaşları, eyni ideya uğrunda can qoymuşuq, amma, baxıb görürsən ki, birinə yaxşı baxırlar, o birini isə heç saymırlar da. Sanki bölgəmizə qarşı bir ögey münasibət hiss olunur... Mən belə misalların sayını kifayət qədər artırma bilərəm... Axı niyə Dövlət rəsmiləri, Talışların Vətən, torpaq, elm, sənət və i.a. yolda çəkdiqləri zəhməti lazımı səviyyədə qiymətləndirmirlər?!

Məncə, tutarlı dəlillər göstərmədən bu cür danışmaq heç də ciddi deyil...

Mən sayısız-hesabsız müqayisələr apara bilərəm...Lap elə götürək tariximizi öyrənmək üçün bölgədə aparılan qazıntı işlərini, digər bölgələrə nisbətən burada bu sahədə çoxmu iş görülür? Ya turizmin inkişafı sahəsində dövlət bu zonada çoxmu proyektlər üzərində işləyir? Əhalinin ən sıx olduğu bu regionda iş yerlərini açılıbmı? Fabriklər, zavodlar tikilibmi? Ayrı-ayrı iş adamları buralarda nəşə bir xeyirxah iş görməyə çalışanda, yerli məmurlar onlara maneədən savayı nə dəstək olublar? ...

Rəhman iqtisadi, siyasi, sosial, məişət, elm, sənət, təhsil və i.a. sahələrdən də çoxlu misallar çəkməyə başladı... O, öz giley-güzarında təkidli idi və ısrarla xahiş etdi ki, diktofona yazılmış bu sözlərini öz adıyla qəzetdə dərc edək. Onun xahişini nəzərə alaraq, iradlarının bir hissəsini Oxucularımızla bölüşmək qərarına gəldik...

Dadaşı Mətləb, Masallı

Masallı rayonu, Qızıllar (Gızlovo) kənd sakini, sadə peşə adamı, avtoçilingər Rəhmanov Rəhman Müslüm oğlu Talış regionu üzrə müxbiriz Dadaşı Mətləbə müraciət edərək, bəzi fikirlərini qəzetimiz vasitəsi ilə bölüşmək istədiyini bildirmişdir. Onun xahişini nəzərə alaraq, müxbirimizlə olan söhbətini ixtisarla dərc edirik.

Buyurun, eşidirik Sizi...

Əvvəla, dünən axşam telekanallarda yayımlanan bir olay mənə çox təsir etdi. Respublika Prezidentinin təqdimatı ilə bir çox KİV işçilərinə, jurnalistlərə dövlət mükafatı verildi. Təqdimat mərasimini diqqətlə izləyirdim, gözləyirdim ki, bizim Talış zonasının bəzi tanınmış jurnalistləri də bu mükafat alanlar içərisində olar. Amma, birinin də adı çəkilmədi. Mən bunu Talış bölgəmizə, milyonyarımliq xalqımıza, onun istedadlı övladlarına biganəlik, diqqətsizlik kimi qarşıladım, təəssübəkşilik

DADAŞ Mətləb,
Masallı rayonu,
Sığdaş kənd sakini

Masallı rayonunun Sığdaş kənd ərazi nümayəndəliyi üzrə bəzi araşdırmalarımızı hörmətli Oxucularımızın diqqətinə çatdırmaq istəyirəm. Sığdaş ərazi vahidi üzrə nümayəndəliyinin tərkibində 4 kənd vardır. Ərazinin kəndləri Talış sıra dağlarının ətəklərində yerləşir. Bu kəndlər gözəl relyefi, istedadlı insanları, müdrik ağsaqqaları ilə həmişə seçilmişlər. SSRİ dağıldandan sonra, bu kəndlərin ağlar günləri başlamışdır. Heyvandarlıq, balçılıq, çayçılıq və bağçılıq təsərrüfatları darmadağın edilmiş, torpaqlar qanunsuz olaraq məkrli insanlar tərəfindən mənimsənilmişdir. Danışan ağızlara isə qıl vurulub. Yəqin buna görədir ki, Talış bölgəsində ən "xodovoy" şey qılıdır. Soruşa bilərsiniz ki, nə üçün qıl

TALIŞIN BOŞALMAQDA OLAN KƏNDLƏRİ

Yaxud əzəmətli Talış sıra dağlarının ətəklərindəki kəndlərin hər üç evdən biri nədən qıfılıdır?

"xodovoy"dur?

Maraqlansanız görürsünüz ki, bu kəndlərin məktəblərində təhsil yox səviyyəsindədir, rüşvət-xorluq, korupsiya ucqar Xanəlion kəndinə qədər nüfuz edib. Təsəvvür edin, varlığı kağız üzərində olan bu kənddə tibb məntəqəsinin binası yerli-dibli yoxdur. Yollar bərbad vəziyyətdədir. Kasıb kəndlinin rayon mərkəzinə gedib çıxması müşkül məsələdir. Belə neqativ hallar barədə KİV-də kifayət qədər karikatura və tənqidi yazılarla çıxışlar etmişəm. Əlaqədar təşkilatların tədbir görməsi əvəzinə polisin "qıfılları" ilə təhdid edilmişəm. Ərazidə baş alıb gedən özbaşnalıq və qanunsuzluqlarla əlaqədar icra nümayəndəsi İsrail Əliyevə, Masallı rayon icra başçısı Qəzənfər Ağayevə verdiyim jurnalist sorğularım qulaq ardına vurularaq, onlara heç bir cavab verilmir. Gənclərimiz şəxsiyyət vəsiqəsini rüşvətsiz ala bilmir. Ordudan tərxis olunanlar rüşvətsiz qeydiyyatda düşə bilmirlər... Bu məmləkətdə gənclər özlərini heç kimə lazım olmayan kimi hiss edərək, doğma yurdlarını tərk

edib, Rusiyaya və digər xarici ölkələrə getməyə üstünlük verirlər. Gözəl qızlarımız öz tale qismətlərini gözləməkdən "rəşidələrə" çevrilirlər...

Dərdlərimizdən yazmaqla "qıfılın" mahiyyətini az qala unutmuşdum. Bu ölkədə düz

danışanı "separatçı", "təxribatçı", "ekstremist", "xuliqan", "narkoman", terrorçu", "polisə müqavimət göstərən" və başqa adlarla damğalayıb, damlayırlar. Buna baxmayaraq, bəzi qeydlərimi Oxucuların diqqətinə çatdırmağı özümə borc bildi-

yimdən, biri digərindən 1-2 km məsafədə yerləşən ərazimizdəki dörd kəndi tənbəllik etməyib gözdüm. İlk baxışdaca çoxlu maraqlı faktlar üzə çıxdı. Rəsmi qeydiyyatla görə, bu kəndlərdə, guya 3850 nəfər yaşayır və 578 ev vardır. Hesablamalarımıza görə bu əhalinin 1302 nəfəri xarici ölkələrdə yaşadığından, düz 144 fərdi evin qapısından qıl asılmışdır. Stalinizm dövründə çox ocaqlar söndürüldü, məşhur din xadimləri, böyük alimlər, istedadlı sənət adamları Rusiyanın qarlı, buzlu regionlarına, əsasən də Sibirə, Qazaxstanın boz səhralarına sürgün edildilər. Bu gün isə minlərlə vətəndaşlarımız mövcud hökumətin səriştəsizliyindən cana gələrək, bir tikə çörək dalınca o yerlərə, öz istəkləri ilə məcburi departasiyaya məhkum edilmişlər. Hələ bədbəxt, talesiz "Fatma, Tükəzbanların" - ana-bacılarımızın nə hala düşdüklerini demirəm. Bu ayrı araşdırmaların utanc gətirən mövzudur.

Bu yerdə sanki alverlə məşğul olanlara bir tövsiyə etmək yerinə düşür: qoy çoxlu qıl sifariş verib, gətirtsinlər Masallının təzə tikilmiş bazarına. Bu əhali ki, bu cürə köç edib gedir, qapılardan asmağa tezliklə QIFIL tapılmaz...

"Talış Sədo" qəzeti redaksiya heyəti, iən çəy handəkəson nomo çəmə xəlgə yolə zəə, müəəlim, şair Yədulla Sayadi əçəy 50 sorinə yubileyi munasibətinə de sūdqi dılıku təbrik kardəmon və çəy şəxsi jimonədə, müəəlliməti, iən ədəbi fəaliyyətədə bəy oğoron orzu kardəmon!

Jyo, iştə moəku bə Lankoni rəyoni Cil diədə Riyaziyyat fənniko dərs doə Yədulla müəəllimi tərəfo türki iən talışi zıvonədə nıvıştə şeyron bə handəkəson nəzə rosnədəmon

BƏŞƏR ÖVLADINA RİYAZİ ARZULAR

İnsanlığ naminə düşünək qəti,
Yol gedək həmişə hörmətə doğru.
Hər yerdə, hər zaman istiqaməti
Dəyişək mənfidən müsbətə doğru...

Bənzəyək çoxalan funsiyalara,
Məhəbbət qoy olsun arqumentimiz.
Salaq dərdi, qəmi biz ixtisara,
Salaq kədəri də kök altına biz...

Qovaq könlümüzdən qəzəbi, kini,
Orda xoş arzular versin baş-başa.
Kvadrat tənliyin kökləri kimi,
Dünyamız sülh ilə dayansın qoşa.

Çalınsın hər yerdə toylar, büsatlar,
Sevinmək hamıya bir adət olsun.
Ömür düz xəttində koordinatlar
Azadlıq, Xoşbəxtlik, Səadət olsun!

YƏDULLA SAYAD - 50 sin

VİNDEME AZ...

Çan sor bə nav əğıl bım,
Şinə han bım, nəğıl bım,
Jeşone mın - fəğır bım,
Çəşadəm ars vinde az...

Qədə-qədə perəsim,
In xəy-şəri dərəsim,
Bə dınyo koon sərəsim,
Dılədəm tars vinde az...

Joğə nıbım bəvədə,
Nə betono, nə kədə,
Mandim ovəynə vədə,
İştənım tərs vinde az...

Sin davarde çıliku,
Dard damande dılıku,
Jimunikom, talekum,
Bevəcə dərs vinde az...

AY HARAY, DADƏ YETİN, KÖÇDÜ BİZİM KƏNDLƏRİMİZ!

Ay haray, dadə yetin, köçdü bizim kəndlərimiz,
Quş olub, çaldı qanad, uçdu bizim kəndlərimiz!

Boşalır evlərimiz, lampa-çıraqlar azalır,
Tüstümüz az görünür, təndir-ocaqlar azalır,
Neçə məktəbdə bizim gündə uşaqlar azalır,
Belə getsə, beş ilə heçdi bizim kəndlərimiz,
Ay haray, dadə yetin, köçdü bizim kəndlərimiz!

Axışır qürbət elə hamı çörəkdən ötəri,
Kim deyər ki, bu köçün millətə dəyməz xəteri?
Pay düşüb bəxtimizə gün-güzəranın betəri,
Bu güzərandan elə qaçdı bizim kəndlərimiz,
Ay haray, dadə yetin, köçdü bizim kəndlərimiz!

Çox şəhərlər gəzibən, millətimiz yorğa gedir,
Hamı alverçi olub ki, bazara, "torqa" gedir,
Rostova, Moskvaya, ya da Peterburqa gedir,
İndi başdan ayağa "xaçdı" bizim kəndlərimiz,
Ay haray, dadə yetin, köçdü bizim kəndlərimiz!

Başbilənlər bu işə birçə nəzər salmayıb heç,
Niyə millət köç edir? - vəcələrinə almayıb heç!
Getməyə xeyrə-şərə on kişimiz qalmayıb heç,
Nə çətin dövrünə ah, keçdi bizim kəndlərimiz?
Ay haray, dadə yetin, köçdü bizim kəndlərimiz!

Vətəni tərk edirik, bəxtimizə gün gəzirik,
Düşübən çöl-bayıra, dərdimizə son gəzirik,
Əcnəbi Marsa çıxır, bizsə çörək, un gəzirik,
Beləcə əsrə ayaq açdı bizim kəndlərimiz,
Ay haray, dadə yetin, köçdü bizim kəndlərimiz!

Imrujnə tolışə ədəbiyyoti ofəyəkəon

Camal Lələzoə: "Bəştə yurdi soyb beşəmon"

Camal Lələzoə (Ağayev Camal Şirəli zəə) imrujnə tolışə ədəbiyyoti əsəsinə navbışonədə qıləye. Dı zıvonədə: bə türki, bə tolışi nıvıştedə. Həməsrən ən ve həndəbə, ən ve piə şaire. "Bəştə yurdi soyb beşəmon" əce bı nezono çap bı həfminə kitobe.

(Boku, 2009, "MBM", 144 səh.) Kitobədə qırdə bı çı mǝllifi oroxnə soronədə nıvıştə bı şeyron iyən "De lələ sǝbət" poema diminə poə. Bə kitobi daxil kardə bı əsəron baxş bǝn bə şəş vırə: "Merdə millət"-iminə poədə qeşə vırə qətedə bə pəkəvonəti, vətənpǝti, milləti səyvonəti, hǝnəvərə avlodon conbozəti həsr bı şeyron. Bə nəzə rosnedəm ki, kitobo ən yolə poə hejo

"Merdə millət" nomi jiyo dəvoştə bı əsəronin. Şair ıstə zəlilə milləti kəşə dardon, bə vətəndoon səməyonku bəhs kardədə, xəlqi bə bevəcə ruj noəkəson, dıdimə- dumlıştə mǝloon, ıstə din-imoniku, xəlqiku bǝqardon-mırtədon... ifşo kardədə.

**Tolışə xəlq dınyo bine,
Zıvonış fəxri nışone,
Çı tarixi şərəf - şone,
Şedə dasto ğıryət, haray! (s.55)**

Kitobi diminə poədə ("Seymon") Azərboyconı dılboə quşəon, çəyku co nıbə poə-- Tolışə mǝholiku bəhs kardədə. Vətəni tikronıbə reçinəti Camali şeyronədə kəş okardədə: barzə bandon, şırşırə honion, obodə dion, peşə ruon, pındə vişəon, kişə - kəvulə kəşənon bə tojə ranq dəşədən.

**In tonış də, ə tonış band,
Hərəbəxtə cıvrə xıvand!
Çı qıyə hal, çə bandi dim,
Konəş nıǵıl, bınəş ğədim... (s. 71)**

Mǝhəbbətə şeyronədə(Seminə poə: "Peşnəni savdı") Camal nuşo doədə məxsusiə mǝhorət. Ən nıǵılə fik - famon ifodə kardədə de kamə sıxanon, de bədiə vasitəon. Çumçiko Camal təbiətən lirikə şaire. ıstə məşhurə pəhandonədə,

pəğandonədə, ğəzəlonədə şair de şinə zıvonı nəǵl kardədə səmimiə pəvəndi de soyə - reçinə məşuqə mǝnasibəton:

**Eqət mini dılısə,
Bə cımı sə bǝqard tı.
Bıdə obuy dili sə,
Bıji - bıpər bedard tı! (s. 88)**

Çominə poədə ("Huseyni ro bə dod rəsə") qırdə bı çı şairi bə Xıdo, bə peyğombəri, bə imomon, bə piə - moə, bə avlodi mǝhəbbət ifodə bıkə şeyron. In peyə - təbiə hisson de ən səmimiə sıxanon bə nəzə rosnedə, tolışə zıvonı ən nıǵılə - qəncinə layon bə dim vardədə.

**Rujım ahu - zore, Xıdo,
İnson boçı kore, Xıdo?
Nənon conboz zandedənin,
Harco tarso pure, Xıdo... (s.99)**

Pencminə poədə ("Zevilə sırəon") satirikə şeyron cəm bǝn. Camali şeyronədə satirikə ruh ve zumande. Bə obrazon cıddiə mǝnasibət, cırkinə əməlon bə mion noyro bə obrazi daxilə ələmi mıdaxilə, bəhandi nəzə cəlb kardeyo mıraciə sıxanon oko doy Camali satirikə şeyron məziyətəonin. Camali satirikə - tənqidə şeyron bə nomin. Bı hərcə - mǝrcə zəmonədə, benizomə

mǝmləkətədə şair rohət jic zinedəni, devroniku norozie. Çumçiko Camal əsliki şaire. Devroniku rozi mande, bə zəmonə tarifat doe bə əslikə şayron təbiəti ziddə. Lələzoə çəş okardeku deştə muhiti bə canqə:

**Ha ruj doe- -se, ha ruj vıjor,
Bıstən - bəhvət, bəhvət - bıhır.
Dınyo qılə kanə dasthor,
Boti sarde, bomı boxor...
Bəkişte in vıjor mini. (s.111)**

Çı şeirə kitobi hıstışe qılə məziyət ki, co kitobonədə ni. İyo har poə sıftədə bə şeyron məzmuniro tənqidə rayon, mǝlahizəon doe bǝn. Camali ofeyəmonəti qeşə mǝnzərə həxədə fik - ray nımayış bıkə in mǝlahizəon çı kitobi 20 səyfə təşkil kardədə. Rayəvon - tənqidəvonon dılədə Vaqif Yusifli, Şiri Əvəz Sadıxzodə, Hilal Əlifizəə, Əli Nasir, Xanəli Tolış, Elnur Ağaoğlu, Əhməd Səmədov, Rəsul Rzayev, Şahan Talıbizəə, Musa Ələkbərli, Əvəz Nəbizəə iyən çı sǝtron mǝllifi çı Camali barədə nıvıştəyonədə vıjnəyon doe bǝn.

Hisob kardədəm ki, C.Lələzoə "Bəştə yurdi soyb beşəmon" şeirə kitob tolışə ədəbiyyoti tarixədə qılə ədəbiə hadisəy.

**Allahverdi Bayrami
Bayrami@mail.ru**

Şeyx Səfiəddin

Şeyx Zahid Gilaninin məşhur mü-rüdlərindən olan, Səfəvi sülaləsi şah-larının ulu babası İshaq ben Əminəddin Cəbrayıl Ərdəbili-Şeyx Səfiəddin adı ilə məşhur olmuşdur.

Şeyx Səfiəddin, Ərdəbildən olmasına baxmayaraq, Gilanı çox sevdiyindən, əsasən Gilanda yaşamış, Talış və Gilək dillərində sərbəst danışmışdır. O, öz müəllimi Şeyx Zahidin xatirini yüksək tutduğu və ona dərin ehtiram göstərdiyi üçün, onun vəsfinə Talış dilində şeirlər yazmışdır ki, o şeirlərdən biri qorunub saxlanılmış, bizə yadigar qalmışdır.

**Dılır kuhi sər əv dəndə nıbu,
Əşgır cui ki, vəryan band nıbu,
Helmır bağə şəriət mand zir an
Ruhır bazra bə pərvaz dəndə nıbu**

"Gilanın adları və adlıları" kitabından (tərcümə)

**Mu əzəş-əzcə əv yan mande durim,
əz cə əv yan xasan poşt zurim,
Dəhəşəm duş bə ərs o bə kursi
Sultan Şeyx Zahid çuvkam kuim.**

(Sətri tərcüməsi)

Ürəyin bir dağdır ki, zirvəsi tǝrtəmiz,
Eşqin sənin bir arxdır ki, bağlamaq olmaz
Helmin şəriət bağını abad edər,
Ruhun uca uçan şahindir ki, ucalığı görünməz.

**Allah ələməsin, mən onlardan uzaq olum,
Çünkü, mən onlardan güc və qüvvət alıram.
Çiyinimi söykəmişəm ərslə kürsüyə
Elə bil ki, Sultan Zahid çəvkaniyam mən.**

Bu şeiri Lənkaranlı həkim Mirsalam Babayev bu şəkildə tərcümə etmişdir.

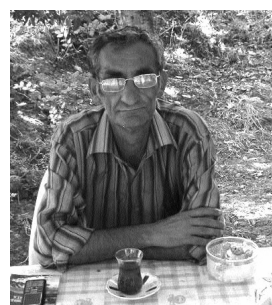
**Ürəyin - zirvəsi görünməz dağın,
Eşqin bir bulaqdır, çağlayar, daşar.
Helmin abad edər şəriət bağın,
Ruhun bir qartaldır, buludlar aşar.**

**Mən qala bilmərəm onlardan uzaq,
Gücüm və qüvvətim onlardır hökmən,
Çiyinimdər ərs ilə kürsüyə dayaq
Sanki Sultan Zahid çəvkaniyam mən.**

Şeyx Səfiəddinin şe'rindəki sözlər daha çox Lerik rayonunun Orand hissəsində yaşayan Talışların lǝhcəsinə yaxındır.

Şeyx Səfiəddin Hicri-qəməri təqvimini ilə 735-ci ilin Məhərrəm ayının 12-sində vəfat etmişdir.

Şıxəli Ağayev

İbrahimxəlil Sovğət

AXMƏĞ

Çunem po qat, qəm şido,
Pekışyəm bə axməği...
Bəçəy qorə çım bə peş,
Peqim bəpye toxməği...

Axməğ nışt, axməğ vaştə,
Axməğ bə sə pevaştə...
Axməğ axməği haştə,
Ko səysə, də axməği...

Axməği qılə axməğ,
Bəminən votə: - axməğ...
Votəni bəbəm axməx,
Bahastem ə axməği!

"İ şəvi ğonəğə kinə"

Çı Tolışi zənginə şifayia ədəbiyyati folklorə numonon qıləy formən vəyə mahneonin. Ta gədimə devronko qatə de bə oxonə vaxton çəmə vəyəon çand ruj, çand haftə dəəvardin... Kinə vəyü bardə rüjiko bənav "xinə noə şəv" bə. Xinə noə şəvədə handə mahneon dilədə "İ şəvi ğonəğə kinə" mahne məxsusi vırəş heste. Çı mahne cımı yodədə mandə sətron təqdim kardəm və "Tolışi Sədo" handəkəsonko ve xaiş kardəm ki ağəm bı mahne mətnədə nıvəsəyon ya ziyadə (əlovə) sətron hestebu, bida əvoni im qəzetədə bə müzakirə va bida. Oxo, çəmə qıləy əsas borcən iştə vəyə mahneon bərpo kardeye.

Bə həmməyon de yolə hümrəti: Həbibə Heybət

Solo (zoə tərəf)
Pərsiqle məvgəndən, pərs qivone,
Bilbili bıvgəndən, şinə zivone.
Bilbil xəbə bida bə cımı boli
Əv bida kədə nımando yalı...

Dilədə bə şoy kinə,
İ şəvi ğonəğə kinə

Xor (kinə tərəf)
Co kə ğismət, pay kinə,
Çəşədə ars vey, kinə,
Dilədə bə şoy kinə,
İ şəvi ğonəğə kinə...

Solo (zoə tərəf)
Sıə olət takənən,
Vəyü məydon bekanan,
Dastəçəkə bijənən,
Daston xanə cənən.

Xor (kinə tərəf)
Co kə ğismət, pay kinə,
Çəşədə ars vey kinə,
Dilədə bə şoy kinə,
İ şəvi ğonəğə kinə...

Solo (zoə tərəf)
Kinə bida bəbamon,
Bıştə vəyü bıkəmon.
Nıdaşanan, bəbamon,
İştə vəyü bəkamon...

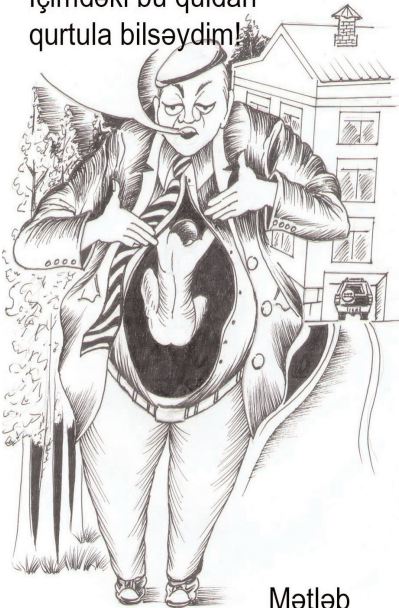
Redaksiyəku: Mahne mətnədə im sətronən hestin:
Şəvi şambəye kinə,
Vılış bə çambəye kinə,
Nənə bəştə kinə ğibon,
İ şəvi ğonəğə kinə...

Xor(kinə tərəf)
Co kə ğismət, pay kinə,
Çəşoniş bə roy kinə,

ƏLİ NASİR	ПАРОК (ПОКӘ ПА) (ПАРОК-БАВОК-БАБАК-БАБӘК) ÇƏPƏBASTƏ	Ə merdi votəbe çəvon nohəxi, Rostəbən votəyon Əbu Əzrəği.
(əvvəlş navonə nomrədə)		
1-minnə Siqit 1-minnə dagit	Kiyon çəvon dasto roxne iştə con, Qırdə ben bə ivrə rost ben bə bandon.	3-minnə dagit Votdəbe Maviyə çıçoniş kardə, Çoko əhli beyti həxonış hardə.
Oməkəsi vote: Azim, Marzəbə, Boşməro Həştəpəro vardəmə xəbə.	Ərəbon viron kay ovdonə binon, Bardışone diştə rəçinə kinon.	Yəzidi çı həxi çə okuşnəşe, Peyğəmbəri balon yurdo vujnəşe.
Bopoki məsəşe əçəvon qəp-qəp, Məvuji oqardə ujnənən ərəb.	Qınıye bə anqıl Bopoki bəvon, -Oxo ki mısılmən bəvote bəvon?...	Bə kovrə şən ha co çəvon sənişdən, Həromon həloli taxtışə nişdən.
Çəşəkon sə-sıxan karde çı jiyo, -Kəynə dast bəkəşən ərəbon çıyo?	Bardəni bardedən, kıştəni kıştən, Bəmə kofir votdən, kofirin iştən.	Kərbəlo bə peştə zolım ərəbon, Dı kom həxi votdən bəştə mısılmən?
Çəşəkon çoko əv barde bə ğələ, Bopokən şe, bızno çiçe məsələ.	Dastədəşon kardə dastəvuz Ğiron, Ovdonon vəş nodən kardədən viron.	Co xəlgən çiç heste peqətdən bardən, Ğironi edaşdən, həromi hardən.
Qırdə ben odəmon bə ğələ məydon, Jı şe dənıvarde oməy Cəvidon.	Şe bə fik, rujbəruj bərk bedə ofot, Çı Bizəy qələvon oməy bə çəy yod.	Oqarde bə vırə çı Bopoki huş, Cəvidoni sədo oməy bə çəy quş.
Texti xolçə səpe nişte bə zono, Marzəbəş sədo kay əy iştə tono.	-Muhəmmədi balon həmmə didərqin, Mırtədon dastədəy isət əçəy din.	-Bə İmroni votdəm boy i bəbəmon, Bə i co be bəbe bı dardi dəmon.
Votışe kali kəynə oqardəş çəno, Əyo çiçi vinde bivot bəmənə.	Nocinson bəvonro vey hillə rışde, Kalişon tojniye, kalişon kışde.	Çənə kolım vində, əv həməysə kol, Votedə az bıbum çı məholi yol.
Marzəbə diyə kay bə pəmandəyon, Binoş karde bəyon kardero bəyon.	Azən çı Xəlifə zılmiku vitəm. Oməm bı Tolışə bandon dəvitəm.	Qırdəş ka bəştə sə xəyli kuə sə, Hiç sıxan nişdəni bə çəy çuə sə.
-Oqardə ujnənən ərəbi ləşqər, Pəynə pəvişqiyəy Mosulə, Həştəpər.	Bopoki isətiş əçəy dard zınəy, Çəvon dasto vite vey yolə hınəy.	Bə İmroni xəbəş ğənde bə həmo, Ya boy i bəbəmon, ya canq bıkəmon.

Karikatura haqqında düşüncələr...

İçimdəki bu quldan
qurtula bilsəydim!

Mətləb

Mətləbin karikaturasına nə isə yazmaq lazımdır, amma bu karikatura özü-özü haqqında kifayət qədər "danışır", günü-müzün reallıqlarını açıb-ağardır. Çox təəssüf ki, Azərbaycanda hələdə qul təfəkkürlü insanlar var və onlar azalmaq əvəzinə, gündən-günə artırlar. Qul təfəkkürlü insanlar isə hər şeyə, hətta öz milli mənsəbiyyətə belə biganədilər, "məndən ötsün, qonşuma dəysin" prinsipi ilə yaşayırlar. Düzdür, deyə bilərsiniz ki, qul təfəkkürlü insanların prinsipi ola bilməz, amma hər şeyə biganəlik, nəyinsə xətrinə kiməsə qul olmağı özünə aşılamaq, elə mənaiviyyətsizlik prinsipidir ki, var! Ona görə, əziz Oxucu, biz bu karikaturaya heç bir şərh vermirik, onsuzda qul təfəkkürü ilə yaşayanlar "şəkildəki

mən deyiləm" deyəcəklər və haqlı da olacaqlar! Özünü aldadıb, "şəkildəki mən deyiləm" deyənləri təsvir etmək üçün Mətləb çoxlu "tər" tökməli, belə yaramazlara bir neçə həftəsini sərf etməlidir. Dəyərmimi? Bizcə dəyməz, çünki "qul oğlu qullar" Mətləbin onlara həsr edəcəyi yüzlərlə karikaturalardan sonra da boyunlarındakı boyunduruğu atmayacaqlar. Ey "qul oğlu qul", şəkildəki sən deyilsən!

İ.S. Biz karikaturanın altına "40 il qul kimi yaşamaqdansa, 40 gün azad yaşamaq yaxşıdır" ibarəsinə yazı bilərdik, amma yazmadıq! Çünki BÖYÜK Babəkin tarixi sözünü qul təfəkkürlü insanlara şamil edib, qiymətdən salmaqdan qorxduq.

Birəjan

Tofiq Nicot

Çəmə ni?

Dünyo qardə rəvon-rəvon, de vəmi
Peşistədə şəytən ara de çəmi.
Həştosədə bənd bə çı Nuhi gəmi,
Boy məvotən: Tolış Nuhi nəvə ni!

"Səmən" votdən bə Həştosəy ərəbon,
Ve nadanon jəydon hədyonə qəpon.
Vilo kardən imoni, həyo çəpon,
Düzə sıxan tij bırındə, təvə ni!

Xido dəşə şəhodot de Ğironi,
Çı Odəmi zivoniş bə hurroni.
Əvən iye de Tolışə zivoni,
Ki votedə tarixi çəş çəmə ni?

Yodon yodin, yod bə Tolış bıməso,
İştə şırki ovələdə bitəso
Kəs bəbəşe, yəne be zot, nokəse?
Zot nıbəkəs de şəytəniye, dyəmə ni.

Cənnəti kon

Xəbə məstən vəyştə vırəy,
Ki çı zində vəyştə çı korəy?
Hiç ki miku nıkə qırəy,
Ki vindəşe ərs-əflokən?
Caynəvuyə cənnəti kon!

Tubə piedə, çəmə hiyədəy
Ğılmon, mələk çəmə diyədəy.

Dünyo çəmə linqi jiyədəy
Bə fıriştən məvot inson.
Caynəvuyə cənnəti kon!
Şə bəbən Hürri, Odəmi zon,
Peyğəmbər bən çəmə bobon,
Dyəmə jiydə Hürri zivon
Oşko bedə tarixi ron.
Caynəvuyə cənnəti kon!

Az Nicotim, fəhmim heste,
İmonədə səhmim heste,
İnsəfədə rəhmim heste,
Ğibon bədom bəştə di con.
Caynəvuyə cənnəti kon!

Xos nəğlon

Bo şair Baladdin Veşoro

A Baladdin, ay Veşo,
Nohəxi boy məkə inšo.
Ağıl çı sə, zü çı kəşo
Omdə. Votdən çəmə yolən.

Be ağıl zü bəmənayə,
Be züən ağıl bəhinəy.
Dünyo xos be bəhonəy,
Pütə bədən çəmə dilon.

Çı xos dünyo sərhədon hest,
Çəy cang-dave səngəron hest,
De milyonon sərqərdən hest.
Be yurd, be kə, kosıb, filon.

Tamako hest, məvindəke,
Be rüf, be dilə cəndəke,
Bo həromi hay zırəke,
Noydən dünyo səpe cilon.

De Odəmi, hürri oməmon,
Mədo, Manna, Kaspi bəmon,
De Zərdüşi nomi jyəmon,
Sütə dili səy çığlon.

Çənə jyəmon - canq kamone,
Arton pəkü vanq kamone,
Bobəkmon ve danq kamone,
Düz bə nin dyəmə paxilon.

İmruj Tolış votdən bəmə,
Rost votdəni hiç ki dyəmə,
Nodən hiç, alimim səmə,
Bomə handə xos nəğlon.

Az ı dünyo vındənim xos,
Poə bə millət vardedə pos,
Ha bıkəmon az etiroz,
Sə bədənə həmsəy felon.

Az Arim!- bivotə millət,
İştə kədə kəşdə zillət.
Konco mandə həx, ədolət?
Noydən dili sədə zilon.

Az Nicotim, ağıl pərə,
Xos dünyoda kardəm korə,
Nomerd şahə, merd əvorə,
Məvot xosə çəmə jimon.

Təsisçi :
Respublika Talış Mədəniyyət Mərkəzi
və
Novruzəli Məmmədov

Baş redaktor: Hilal Məmmədov

Məsul katib: Rafiq Cəlilov

Redaksiyanın ünvanına göndərilən
əlyazmalar müəlliflərə qaytarılır
və mətnlərə rəy verilmir.
Faktlara görə yalnız müəlliflər
məsuliyyət daşıyırlar.
Müəlliflərlə redaksiyanın mövgeyi
uyğun gəlməyə bilər.

Qəzet Ədliyyə Nazirliyində
qeydə alınmışdır.
Qeydiyyat №: 959
Tiraj: 500
Tel. : +99450 559-40-63
+99470 909-85-90

E-mail: toloshi_sado@mail.ru
E-mail: hilalmamedov@yandex.ru
E-mail: rafiqcelilov@mail.ru

Qəzetimizin elektron variantını
www.talish.org saytında oxuya
bilərsiniz.